

Γνώμη του Συμβουλίου Προστασίας Δεδομένων [άρθρο 70 παράγραφος 1 στοιχείο β)]

**Γνωμοδότηση 23/2018 σχετικά με τις προτάσεις της
Επιτροπής για την ευρωπαϊκή εντολή υποβολής και την
ευρωπαϊκή εντολή διατήρησης ηλεκτρονικών αποδεικτικών
στοιχείων σε ποινικές υποθέσεις [άρθρο 70 παράγραφος 1
στοιχείο β)]**

Εκδόθηκε στις 26 Σεπτεμβρίου 2018

Περιεχόμενα

Εισαγωγή	3
1. Νομική βάση της πρότασης κανονισμού (άρθρο 82 της ΣΛΕΕ)	4
2. Αναγκαιότητα των ηλεκτρονικών αποδεικτικών στοιχείων σε σύγκριση με τις συνθήκες αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής (ΑΔΣ) και την ΕΕΕ	5
α) Η αναγκαιότητα των ηλεκτρονικών αποδεικτικών στοιχείων σε σύγκριση με τις εγγυήσεις που παρέχονται βάσει της ΕΕΕ και των συνθηκών αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής	6
β) Η μη εφαρμογή της αρχής του διττού αξιόποινου	7
γ) Η συνέπεια της απευθείας επικοινωνίας με τις εταιρείες	8
3. Η νέα βάση δικαιοδοσίας και η λεγόμενη κατάργηση των κριτηρίων τοποθεσίας	9
4. Η έννοια των «παρόχων υπηρεσιών» θα πρέπει να περιοριστεί ή να συμπληρωθεί με πρόσθετες εγγυήσεις για τα δικαιώματα των υποκειμένων των δεδομένων	10
5. Θα πρέπει να γίνει σαφής διάκριση μεταξύ των εννοιών της «εγκατάστασης» και του «νόμιμου εκπροσώπου» στο πλαίσιο των προτάσεων αυτών και των αντίστοιχων εννοιών στο πλαίσιο του ΓΚΠΔ	12
α) Εγκατάσταση	12
β) Νόμιμος εκπρόσωπος	13
6. Νέες κατηγορίες δεδομένων	13
7. Ανάλυση των διαδικασιών για τις ευρωπαϊκές εντολές διατήρησης και υποβολής στοιχείων ..	15
α) Τα κατώτατα όρια για την έκδοση εντολών θα πρέπει να αυξηθούν και οι εντολές πρέπει να εκδίδονται ή να εγκρίνονται από δικαστήρια	16
β) Οι προθεσμίες για την υποβολή δεδομένων θα πρέπει να αιτιολογηθούν	18
γ) Οι ευρωπαϊκές εντολές υποβολής και διατήρησης στοιχείων δεν πρέπει να χρησιμοποιούνται για να ζητούνται δεδομένα υποκειμένου δεδομένων άλλου κράτους μέλους χωρίς να ενημερώνονται τουλάχιστον οι αρμόδιες αρχές του εν λόγω κράτους μέλους, ιδίως στην περίπτωση των δεδομένων περιεχομένου	18
δ) Οι ευρωπαϊκές εντολές διατήρησης στοιχείων δεν πρέπει να χρησιμοποιούνται για να παρακάμπτονται οι υποχρεώσεις διατήρησης δεδομένων των παρόχων υπηρεσιών	19
ε) Απόρρητο και ενημέρωση χρήστη	19
στ) Διαδικασία για την εκτέλεση μιας εντολής όταν ο πάροχος υπηρεσιών αρνείται να την εκτελέσει	20
ζ) Εκτέλεση εντολών και συγκρουόμενες υποχρεώσεις βάσει της νομοθεσίας τρίτης χώρας (άρθρα 15-16)	21
η) Ασφάλεια των διαβιβάσεων δεδομένων κατά την ανταπόκριση σε εντολή	23
Συμπεράσματα	23

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Προστασίας Δεδομένων

Έχοντας υπόψη το άρθρο 70 παράγραφος 1 στοιχείο β) του κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Απριλίου 2016, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της οδηγίας 95/46/ΕΚ,

ΕΞΕΔΩΣΕ ΤΗΝ ΑΚΟΛΟΥΘΗ ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ:

Εισαγωγή

Τον Απρίλιο του 2018 η Επιτροπή υπέβαλε πρόταση κανονισμού σχετικά με την ευρωπαϊκή εντολή υποβολής και την ευρωπαϊκή εντολή διατήρησης ηλεκτρονικών αποδεικτικών στοιχείων σε ποινικές υποθέσεις και πρόταση οδηγίας σχετικά με τη θέσπιση εναρμονισμένων κανόνων για τον ορισμό νόμιμων εκπροσώπων με σκοπό τη συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών. Οι δύο προτάσεις, COM(2018) 225 final και COM(2018) 226 final, είναι αλληλοσυμπληρούμενες. Γενικός στόχος της Επιτροπής είναι η βελτίωση της συνεργασίας μεταξύ των αρχών των κρατών μελών και των παρόχων υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που είναι εγκατεστημένοι σε τρίτες χώρες, και η πρόταση λύσεων για το πρόβλημα του προσδιορισμού της δικαιοδοσίας και της εκτελεστικής αρμοδιότητας στον κυβερνοχώρο.

Το σχέδιο κανονισμού προβλέπει τους κανόνες και τις διαδικασίες που εφαρμόζονται κατά την έκδοση, την επίδοση και την εκτέλεση εντολών διατήρησης και υποβολής στοιχείων που αφορούν παρόχους υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών, ενώ το σχέδιο οδηγίας προβλέπει ελάχιστο όριο κανόνων σχετικά με τον ορισμό νόμιμου εκπροσώπου για παρόχους υπηρεσιών που δεν είναι εγκατεστημένοι στην ΕΕ.

Τον Νοέμβριο του 2017¹, πριν από την υποβολή σχεδίου πρότασης από την Επιτροπή, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 υπενθύμισε την ανάγκη να διασφαλιστεί ότι κάθε νομοθετική πρόταση συμμορφώνεται πλήρως με το υφιστάμενο κεκτημένο της ΕΕ για την προστασία των δεδομένων ειδικότερα, καθώς και με τη νομοθεσία και τη νομολογία της ΕΕ γενικότερα.

Ειδικότερα, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 προειδοποίησε για τον κίνδυνο επιβολής περιορισμών στα δικαιώματα προστασίας των δεδομένων και της ιδιωτικής ζωής όσον αφορά τα δεδομένα που υποβάλλονται σε επεξεργασία από παρόχους υπηρεσιών τηλεπικοινωνιών και παρόχους υπηρεσιών της κοινωνίας των πληροφοριών, ιδίως όταν τα δεδομένα υποβάλλονται σε περαιτέρω επεξεργασία από τις αρχές επιβολής του νόμου, υπενθύμισε την ανάγκη να διασφαλιστεί η συνοχή κάθε πράξης της ΕΕ με την ισχύουσα σύμβαση της Βουδαπέστης του Συμβουλίου της Ευρώπης για το έγκλημα στον κυβερνοχώρο και με την οδηγία της ΕΕ για την ευρωπαϊκή εντολή έρευνας (ΕΕΕ) και συνέστησε την αποσαφήνιση των αντίστοιχων διαδικαστικών κανόνων που διέπουν την πρόσβαση σε ηλεκτρονικά αποδεικτικά στοιχεία σε εθνικό και ενωσιακό επίπεδο, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι η νέα πράξη δεν θα χορηγεί στις αρχές νέες εξουσίες τις οποίες δεν θα διέθεταν σε εσωτερικό επίπεδο. Επιπλέον αυτών των γενικών παρατηρήσεων, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 σχολίασε τις νομοθετικές επιλογές τις οποίες εξέταζε την περίοδο εκείνη η Επιτροπή όσον αφορά τις κατηγορίες των σχετικών

¹ Βλέπε δήλωση της ομάδας εργασίας του άρθρου 29 (http://ec.europa.eu/newsroom/just/document.cfm?doc_id=48801).

δεδομένων και τις αντίστοιχες εγγυήσεις για την πρόσβαση σε αυτά, το ενδεχόμενο έκδοσης εντολών/αιτημάτων υποβολής στοιχείων ώστε να υποχρεώνονται οι πάροχοι υπηρεσιών να διαβιβάζουν δεδομένα που βρίσκονται εκτός της ΕΕ, καθώς και τις ουσιαστικές και διαδικαστικές προϋποθέσεις και τις αναγκαίες διασφαλίσεις που πρέπει να πλαισιώνουν την άμεση πρόσβαση σε δεδομένα.

Δεδομένου ότι οι συγκεκριμένες προτάσεις σχετικά με τα ηλεκτρονικά αποδεικτικά στοιχεία είναι πλέον διαθέσιμες, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Προστασίας Δεδομένων (ΕΣΠΔ) επιθυμεί να προβεί σε μια πιο εμπειριστατωμένη ανάλυση των προτεινόμενων νομικών πράξεων από την άποψη της προστασίας των δεδομένων.

1. Νομική βάση της πρότασης κανονισμού (άρθρο 82 της ΣΛΕΕ)

Η προτεινόμενη νομική βάση όσον αφορά το σχέδιο κανονισμού για τα ηλεκτρονικά αποδεικτικά στοιχεία είναι το άρθρο 82 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ σχετικά με τη δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις, το οποίο ορίζει τα εξής:

«1. Η δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις θεμελιώνεται στην αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης. Αυτή η νομική βάση καλύπτει την πιθανή θέσπιση νομοθεσίας σχετικά με την άμεση συνεργασία με παρόχους υπηρεσιών, στο πλαίσιο της οποίας η αρχή του κράτους μέλους έκδοσης θα μπορεί να απευθύνεται απευθείας σε μια οντότητα (τον πάροχο υπηρεσιών) στο κράτος εκτέλεσης και θα δύναται ακόμη και να της επιβάλλει υποχρεώσεις. Με τον τρόπο αυτόν θα προσδοθεί νέα διάσταση στην αμοιβαία αναγνώριση, πέρα από την παραδοσιακή δικαστική συνεργασία εντός της Ένωσης, η οποία βασίζεται μέχρι στιγμής σε διαδικασίες με τη συμμετοχή δύο δικαστικών αρχών, μίας στο κράτος έκδοσης και μίας στο κράτος εκτέλεσης» (η υπογράμμιση του συντάκτη).

Όπως υπογραμμίζει η Επιτροπή στην εκτίμηση επιπτώσεων που συνοδεύει τις προτάσεις, «το άρθρο 82 παράγραφος 1 ορίζει ότι η δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις θεμελιώνεται στην αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης. Αυτή η νομική βάση καλύπτει την πιθανή θέσπιση νομοθεσίας σχετικά με την άμεση συνεργασία με παρόχους υπηρεσιών, στο πλαίσιο της οποίας η αρχή του κράτους μέλους έκδοσης θα μπορεί να απευθύνεται απευθείας σε μια οντότητα (τον πάροχο υπηρεσιών) στο κράτος εκτέλεσης και θα δύναται ακόμη και να της επιβάλλει υποχρεώσεις. Με τον τρόπο αυτόν θα προσδοθεί νέα διάσταση στην αμοιβαία αναγνώριση, πέρα από την παραδοσιακή δικαστική συνεργασία εντός της Ένωσης, η οποία βασίζεται μέχρι στιγμής σε διαδικασίες με τη συμμετοχή δύο δικαστικών αρχών, μίας στο κράτος έκδοσης και μίας στο κράτος εκτέλεσης» (η υπογράμμιση του συντάκτη).

Δεδομένου του καινοτόμου χαρακτήρα της χρήσης αυτής της νομικής βάσης στο πλαίσιο της απευθείας υποβολής αιτημάτων μεταξύ δημόσιων αρχών και ιδιωτών, το ΕΣΠΔ εκφράζει τη λύπη του για το γεγονός ότι δεν παρέχεται περαιτέρω ανάλυση ούτε εκτίμηση από την Επιτροπή.

Πράγματι, όπως υπογράμμισε ήδη η ομάδα εργασίας στην προηγούμενη δήλωσή της, το ΕΣΠΔ εξακολουθεί να επισημαίνει τις αμφιβολίες του ως προς την καταλληλότητα της συγκεκριμένης νομικής βάσης, οι οποίες τεκμηριώνονται και από την ανάλυση του ΔΕΕ και του γενικού εισαγγελέα

του στη γνωμοδότηση 1/15. Μεταξύ των παρατηρήσεων που διατυπώθηκαν όσον αφορά το κύρος του άρθρου 82 ως νομικής βάσης για το σχέδιο συμφωνίας ΕΕ-Καναδά σχετικά με τις καταστάσεις ονομάτων επιβατών (PNR), το Δικαστήριο υπογράμμισε ότι η αρμόδια канаδική αρχή «δεν αποτελεί ούτε δικαστική ούτε ισοδύναμη αρχή»². Στο πλαίσιο των προτάσεων σχετικά με τα ηλεκτρονικά αποδεικτικά στοιχεία, φαίνεται ότι ένας από τους κύριους επιδιωκόμενους στόχους, όπως αναφέρεται από την Επιτροπή, είναι η αποφυγή της «υπερβολικά επαχθούς» δικαστικής συνεργασίας. Κατά συνέπεια, η πρόταση βασίζεται στην αρχή σύμφωνα με την οποία θα πρέπει να υπάρχει συνεργασία μεταξύ μιας αρχής και ενός παρόχου υπηρεσιών, και όχι μεταξύ δύο αρχών. Βάσει της προβλεπόμενης διαδικασίας, οι ιδιωτικές οντότητες αποτελούν κατά κύριο λόγο το παραλαμβάνον μέρος και ανταποκρίνονται σε αιτήματα που προέρχονται από δικαστικές αρχές.

Το ΕΣΠΔ επισημαίνει ότι η διαδικασία εκτέλεσης εντολών υποβολής ή διατήρησης στοιχείων θα μπορούσε να συνεπάγεται τη συμμετοχή παραλήπτριας αρχής σε περίπτωση που ο παραλαμβάνων πάροχος υπηρεσιών δεν τηρεί τις υποχρεώσεις του, οπότε και προκύπτει ανάγκη εκ των υστέρων εκτέλεσης της εντολής. Ωστόσο, δεδομένου ότι ο κύριος στόχος της προβλεπόμενης διαδικασίας είναι ακριβώς η μη συμμετοχή παραλήπτριας αρχής, το ΕΣΠΔ εκφράζει αμφιβολίες ως προς το κατά πόσον η εν λόγω παρεπόμενη διαδικασία θα αιτιολογούσε τη χρήση του άρθρου 82 ως μοναδικής νομικής βάσης για την πράξη.

Ως εκ τούτου, το ΕΣΠΔ είναι της άποψης ότι, για να είναι δυνατή η χρήση του άρθρου 82 ως νομικής βάσης, τα κύρια διαδικαστικά στάδια της συνεργασίας πρέπει να εκτελούνται μεταξύ δύο δικαστικών αρχών και ότι θα πρέπει να χρησιμοποιηθεί διαφορετική νομική βάση για τη συνεργασία αυτού του είδους.

2. Αναγκαιότητα των ηλεκτρονικών αποδεικτικών στοιχείων σε σύγκριση με τις συνθήκες αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής (ΑΔΣ) και την Ευρωπαϊκή Εντολή Έρευνας (ΕΕΕ)

Το ΕΣΠΔ επισημαίνει ότι η Επιτροπή έχει δεσμευθεί να επανεξετάζει τα εμπόδια που παρακωλύουν την ποινική έρευνα, ιδίως όσον αφορά το ζήτημα της πρόσβασης σε ηλεκτρονικά αποδεικτικά στοιχεία. Στην αιτιολογική της έκθεση, η Επιτροπή παρέχει το πλαίσιο της πρότασης και τονίζει τον ευμετάβλητο χαρακτήρα των ηλεκτρονικών αποδεικτικών στοιχείων, τη διεθνή τους διάσταση, καθώς και την ανάγκη προσαρμογής του μηχανισμού συνεργασίας στην ψηφιακή εποχή. Σκοπός της πρότασης κανονισμού και της πρότασης οδηγίας για τη διαβίβαση ηλεκτρονικών αποδεικτικών στοιχείων και την πρόσβαση σε αυτά δεν είναι η αντικατάσταση προηγούμενων μέσων συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις, όπως η σύμβαση της Βουδαπέστης, η συνθήκη αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής (ΑΔΣ) και η ευρωπαϊκή εντολή έρευνας (οδηγία ΕΕΕ). Σύμφωνα με την Επιτροπή, οι προτάσεις για τα ηλεκτρονικά αποδεικτικά στοιχεία αποσκοπούν στη βελτίωση της δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις μεταξύ αρχών και παρόχων υπηρεσιών στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και με τρίτες χώρες, και συγκεκριμένα με τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής.

² Βλέπε σκέψη 103 της γνωμοδότησης 1/15 και σημείο 108 των προτάσεων του γενικού εισαγγελέα στην υπόθεση αυτή.

Λαμβανομένου υπόψη ότι τα εν λόγω νέα πρόσθετα εργαλεία θα αφορούν ειδικά την πρόσβαση και τη μεταβίβαση ηλεκτρονικών αποδεικτικών στοιχείων, το ΕΣΠΔ θα αξιολογήσει την προστιθέμενη αξία των μέσων όσον αφορά την οδηγία ΕΕΕ και τη συνθήκη αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής.

α) Η αναγκαιότητα των ηλεκτρονικών αποδεικτικών στοιχείων σε σύγκριση με τις εγγυήσεις που παρέχονται βάσει της ΕΕΕ και των συνθηκών αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής

Το βασικό επιχείρημα που προβάλλει η Επιτροπή υπέρ των προτάσεων για τα ηλεκτρονικά αποδεικτικά στοιχεία είναι η επιτάχυνση της διαδικασίας διατήρησης και συλλογής ηλεκτρονικών αποδεικτικών στοιχείων που αποθηκεύονται και/ή τηρούνται από παρόχους υπηρεσιών που είναι εγκατεστημένοι σε άλλη έννομη τάξη.

Ωστόσο, το ΕΣΠΔ εκφράζει τη λύπη του για το γεγονός ότι η ανάγκη θέσπισης νέου μέσου για την οργάνωση της πρόσβασης σε ηλεκτρονικά αποδεικτικά στοιχεία δεν καταδείχθηκε στην εκτίμηση επιπτώσεων. Πράγματι, στις προτάσεις δεν καταδεικνύεται ότι δεν ήταν δυνατή η χρήση άλλου λιγότερο παρεμβατικού μέσου για την επίτευξη του στόχου της πρότασης για τα ηλεκτρονικά αποδεικτικά στοιχεία, ενώ θα μπορούσαν να έχουν εξεταστεί εναλλακτικές λύσεις. Για παράδειγμα, θα μπορούσε να έχει διερευνηθεί η δυνατότητα τροποποίησης και βελτίωσης της οδηγίας ΕΕΕ, οπότε στην περίπτωση αυτή θα πληρούνταν επίσης η ειδική απαίτηση που προβλέπεται στην οδηγία ΕΕΕ και αφορά την αξιολόγηση της ανάγκης τροποποίησης του κειμένου έως τις 21 Μαΐου 2019³. Μια άλλη επιλογή θα ήταν να προβλεφθεί η χρήση εντολών διατήρησης στοιχείων για το πάγωμα των δεδομένων, υπό την προϋπόθεση ότι έχει εκδοθεί επίσημη αίτηση βάσει συνθήκης αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής. Οι επιλογές αυτές θα είχαν καταστήσει εφικτή τη διατήρηση των εγγυήσεων που προβλέπονται στα εν λόγω μέσα, διασφαλίζοντας παράλληλα τη μη διαγραφή των ζητούμενων δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

Το ΕΣΠΔ επισημαίνει ότι οι προθεσμίες που καθορίζονται στην οδηγία ΕΕΕ είναι μεγαλύτερες από τις προθεσμίες που προβλέπονται στην πρόταση για τα ηλεκτρονικά αποδεικτικά στοιχεία. Πράγματι, η αρχή εκτέλεσης έχει στη διάθεσή της προθεσμία 30 ημερών για τη λήψη απόφασης σχετικά με την αναγνώριση της αίτησης⁴ και, στη συνέχεια, οφείλει να εκτελέσει την εντολή εντός 90 ημερών⁵. Το ΕΣΠΔ θεωρεί ότι η προθεσμία εξέτασης διάρκειας 30 ημερών που παρέχεται στις αρχές εκτέλεσης βάσει της ΕΕΕ αποτελεί καίριας σημασίας εγγύηση, η οποία τους επιτρέπει να κρίνουν αν η αίτηση εκτέλεσης είναι βάσιμη και αν πληροί όλες τις προϋποθέσεις έκδοσης και διαβίβασης ΕΕΕ⁶.

Το ΕΣΠΔ εκφράζει την ανησυχία ότι η προθεσμία 10 ημερών που προβλέπεται στις προτάσεις για τα ηλεκτρονικά αποδεικτικά στοιχεία όσον αφορά την εκτέλεση του πιστοποιητικού ευρωπαϊκής εντολής υποβολής στοιχείων (πιστοποιητικό ΕΕΥ), χωρίς να παρέχεται χρόνος εξέτασης, δεν επιτρέπει να διαπιστωθεί με ορθό τρόπο αν το πιστοποιητικό ΕΕΥ πληροί όλα τα κριτήρια και αν έχει συμπληρωθεί σωστά.

Ως εκ τούτου, το ΕΣΠΔ συνιστά να παρέχεται μεγαλύτερη προθεσμία, ώστε ο αποδέκτης του πιστοποιητικού ΕΕΥ να μπορεί να κρίνει αν θα πρέπει να εκτελεστεί η εντολή ή όχι.

Το ΕΣΠΔ επισημαίνει ότι στην περίπτωση της ευρωπαϊκής εντολής διατήρησης στοιχείων (πιστοποιητικό ΕΕΔ), δεν προβλέπεται εγγύηση ότι η διατήρηση των δεδομένων θα περιορίζεται σε

³ Βλέπε άρθρο 37 της οδηγίας ΕΕΕ.

⁴ Άρθρο 12 παράγραφος 3 της οδηγίας ΕΕΕ.

⁵ Άρθρο 12 παράγραφος 4 της οδηγίας ΕΕΕ.

⁶ Άρθρο 6 της οδηγίας ΕΕΕ.

ό,τι είναι αναγκαίο για την υποβολή στοιχείων. Πράγματι, η διάρκεια διατήρησης των δεδομένων μπορεί να υπερβαίνει τις 60 ημέρες, διότι δεν προβλέπεται προθεσμία εντός της οποίας η αρχή έκδοσης πρέπει να ενημερώσει τον παραλήπτη να μην εκδώσει ή να ανακαλέσει εντολή υποβολής στοιχείων. Κατά συνέπεια, το ΕΣΠΔ συνιστά να καθοριστεί τουλάχιστον προθεσμία για τη μη έκδοση ή την ανάκληση εντολής υποβολής στοιχείων από την αρχή έκδοσης, ώστε να διασφαλίζεται η τήρηση της αρχής της ελαχιστοποίησης των δεδομένων που προβλέπεται στον ΓΚΠΔ⁷.

Τέλος, το ΕΣΠΔ επισημαίνει ότι στην οδηγία ΕΕΕ θεσπίζεται η επιστροφή των αποδεικτικών στοιχείων από το κράτος έκδοσης στην αρχή εκτέλεσης⁸. Ωστόσο, στην πρόταση κανονισμού για τα ηλεκτρονικά αποδεικτικά στοιχεία δεν προβλέπεται τέτοια δυνατότητα. Δεν είναι σαφές τι συμβαίνει με τα ηλεκτρονικά αποδεικτικά στοιχεία μετά τη διαβίβασή τους στην αρχή έκδοσης.

Ως εκ τούτου, το ΕΣΠΔ συνιστά να παρέχονται στην πρόταση κανονισμού περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τη χρήση των ηλεκτρονικών αποδεικτικών στοιχείων μετά τη διαβίβασή τους στην αρχή έκδοσης, ούτε ώστε να διασφαλίζεται η συμμόρφωση με τον ΓΚΠΔ και η τήρηση της αρχής της διαφάνειας⁹, καθώς και της αρχής της ειδικότητας που ορίζεται στις συνθήκες αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής.

β) Η μη εφαρμογή της αρχής του διττού αξιόποινου

Το ΕΣΠΔ αποδέχεται το γεγονός ότι η αμοιβαία αναγνώριση εξαρτάται από την εφαρμογή του διττού αξιόποινου, που παρέχει στα κράτη μέλη τη δυνατότητα διατήρησης της κυριαρχίας τους. Ωστόσο, το διττό αξιόποινο θεωρείται ολοένα και περισσότερο εμπόδιο στην ομαλή δικαστική συνεργασία. Τα κράτη μέλη της ΕΕ επιδεικνύουν ολοένα μεγαλύτερη προθυμία συνεργασίας, ακόμη και αν τα ερευνητικά μέτρα αφορούν πράξεις οι οποίες δεν θεωρείται ότι συνιστούν αδίκημα στο εθνικό τους δίκαιο. Ωστόσο, το ΕΣΠΔ υπενθυμίζει ότι η αρχή του διττού αξιόποινου αποσκοπεί στην παροχή πρόσθετης εγγύησης προκειμένου να διασφαλίζεται ότι ένα κράτος δεν μπορεί να βασίζεται στη συνδρομή άλλου κράτους για την εφαρμογή ποινικής κύρωσης που δεν προβλέπεται στο δίκαιο άλλου κράτους. Αυτό θα απέτρεπε, για παράδειγμα, ένα κράτος από το να ζητήσει τη συνδρομή άλλου κράτους προκειμένου να φυλακίσει ένα πρόσωπο για τα πολιτικά του φρονήματα, αν τα φρονήματα αυτά δεν θεωρούνται αξιόποινα στο κράτος στο οποίο απευθύνεται το σχετικό αίτημα, ή να ασκήσει δίωξη κατά προσώπου το οποίο υποβλήθηκε σε άμβλωση, αν το πρόσωπο αυτό διαμένει σε άλλο κράτος όπου η άμβλωση δεν είναι παράνομη. Η αρχή του διττού αξιόποινου συνοδεύεται επίσης συχνά από πρόσθετους περιορισμούς ή εγγυήσεις σχετικά με τις κυρώσεις σε περίπτωση που οι κυρώσεις διαφέρουν σε πολύ μεγάλο βαθμό μεταξύ του αιτούντος κράτους και του κράτους εκτέλεσης. Το κυριότερο παράδειγμα είναι η δέσμευση περί μη εφαρμογής της θανατικής ποινής σε ορισμένες συνθήκες αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής, όταν η ποινή αυτή δεν προβλέπεται στο δίκαιο ενός εκ των δύο μερών.

Το ΕΣΠΔ επισημαίνει ότι η πρόταση κανονισμού για τα ηλεκτρονικά αποδεικτικά στοιχεία αποκλείει την εφαρμογή της αρχής του διττού αξιόποινου. Ωστόσο, αυτό δεν οδηγεί μόνο στην κατάργηση των συνήθων διατυπώσεων της αμοιβαίας αναγνώρισης, αλλά συνεπάγεται επίσης την κατάργηση εγγυήσεων που συνδέονται με την αρχή του διττού αξιόποινου αυτή καθαυτή.

Πράγματι, το ΕΣΠΔ επισημαίνει ότι δεν γίνεται αναφορά στο δίκαιο της χώρας όπου είναι εγκατεστημένος ο πάροχος υπηρεσιών στον οποίο απευθύνεται το αίτημα, και ότι εντολές διατήρησης οποιωνδήποτε δεδομένων, καθώς και εντολές υποβολής δεδομένων συνδρομητή ή

⁷ Άρθρο 5 παράγραφος 1 στοιχείο γ) του ΓΚΠΔ.

⁸ Άρθρο 13 παράγραφοι 3 και 4 της οδηγίας ΕΕΕ.

⁹ Άρθρο 5 παράγραφος 1 στοιχείο α) του ΓΚΠΔ.

πρόσβασης, επιτρέπεται να εκδίδονται για οποιοδήποτε ποινικό αδίκημα¹⁰, ανεξάρτητα από το αν προβλέπονται ή όχι παρόμοια ποινικά αδικήματα σε άλλα κράτη μέλη.

Παράλληλα, εντολές υποβολής στοιχείων επιτρέπεται να εκδίδονται και να εκτελούνται μόνο αν είναι διαθέσιμο παρόμοιο μέτρο για το ίδιο ποινικό αδίκημα σε συγκρίσιμη εγχώρια κατάσταση στο κράτος έκδοσης¹¹. Επιπλέον, όπως διευκρινίζει η Επιτροπή στην αιτιολογική έκθεση της πρότασης κανονισμού, η ιδιαιτερότητα των δεδομένων συναλλαγών και περιεχομένου στοιχειοθετείται λόγω του ότι θεωρούνται περισσότερο ευαίσθητα. Πράγματι, οι εντολές που αφορούν δεδομένα συναλλαγών ή περιεχομένου βασίζονται σε ένα κατώτατο όριο στερητικής της ελευθερίας ποινής με ανώτατο όριο τουλάχιστον 3 ετών, προκειμένου να διασφαλίζεται ο σεβασμός της αναλογικότητας και των δικαιωμάτων των θιγόμενων προσώπων¹². Ωστόσο, το ΕΣΠΔ υπογραμμίζει ότι δεν έχει επιτευχθεί ακόμη εντός της ΕΕ εναρμόνιση των ποινικών αδικημάτων που επισύρουν στερητική της ελευθερίας ποινή με ανώτατο όριο τουλάχιστον 3 έτη.

Το ΕΣΠΔ τάσσεται κατά της μη εφαρμογής της αρχής του διττού αξιόποινου, σκοπός της οποίας είναι να διασφαλιστεί ότι ένα κράτος δεν μπορεί να στηρίζεται στη συνδρομή άλλων για την εξασφάλιση της εφαρμογής του εθνικού ποινικού του δικαίου εκτός του εδάφους του από ένα κράτος το οποίο δεν ακολουθεί την ίδια προσέγγιση, δεδομένης ιδίως της κατάργησης άλλων παραδοσιακών σημαντικών εγγυήσεων στον τομέα του ποινικού δικαίου [βλέπε κατωτέρω σημείο 3 σχετικά με τα κριτήρια τοποθεσίας και σημείο 7 στοιχείο ζ) σχετικά με πιθανές συγκρούσεις με τη νομοθεσία τρίτων χωρών].

γ) Η συνέπεια της απευθείας επικοινωνίας με τις εταιρείες

Το ΕΣΠΔ αναγνωρίζει ότι ηλεκτρονικά αποδεικτικά στοιχεία καθίστανται ολοένα και περισσότερο διαθέσιμα σε ιδιωτικές υποδομές και ότι μπορεί να βρίσκονται εκτός της χώρας που διεξάγει την έρευνα, υπό την κυριότητα παρόχων υπηρεσιών.

Το ΕΣΠΔ επισημαίνει ότι κατόπιν των αποφάσεων που εκδόθηκαν στο Βέλγιο επί των υποθέσεων *Yahoo!*¹³ και *Skype*¹⁴ και στο πλαίσιο των τρομοκρατικών επιθέσεων, διαπιστώνεται η ανάγκη ομαλότερης και ταχύτερης συνεργασίας μεταξύ των δημόσιων και των ιδιωτικών φορέων. Στην εκτίμηση επιπτώσεων, η Επιτροπή αναφέρεται σε τρία είδη διαδικαστικών μέσων με τη συμμετοχή τόσο των δημόσιων αρχών όσο και των παρόχων υπηρεσιών. Πρόκειται για τη δικαστική συνεργασία, την άμεση συνεργασία και την άμεση πρόσβαση. Το πρώτο μέσο δεν αναθέτει την ευθύνη εκτέλεσης της ΕΕΕ στον πάροχο υπηρεσιών αλλά στην αρχή εκτέλεσης¹⁵, ενώ το δεύτερο μέσο, δηλαδή η άμεση συνεργασία, βασίζεται στη συνεργασία του παρόχου υπηρεσιών. Το πλέον παρεμβατικό μέσο είναι η άμεση πρόσβαση από πλευράς παρόχου υπηρεσιών, δεδομένου ότι οι δημόσιες αρχές μπορούν να έχουν πρόσβαση σε δεδομένα χωρίς τη συνδρομή μεσάζοντος.

Για τον λόγο αυτό, το ΕΣΠΔ εκφράζει τον φόβο ότι, σε περίπτωση απευθείας επικοινωνίας, οι πάροχοι υπηρεσιών δεν θα διασφαλίζουν την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα με την ίδια αποτελεσματικότητα με την οποία μπορούν και οφείλουν να το πράττουν οι δημόσιες αρχές, και τονίζει ότι μία ακόμη συνέπεια της πρακτικής αυτής είναι η μη εφαρμογή ορισμένων διαδικαστικών

¹⁰ Άρθρο 5 παράγραφος 3 και άρθρο 6 παράγραφος 2 της πρότασης κανονισμού για τα ηλεκτρονικά αποδεικτικά στοιχεία.

¹¹ Άρθρο 5 παράγραφος 2 της πρότασης κανονισμού για τα ηλεκτρονικά αποδεικτικά στοιχεία.

¹² Άρθρο 5 παράγραφος 4 στοιχείο α) της πρότασης κανονισμού για τα ηλεκτρονικά αποδεικτικά στοιχεία.

¹³ Hof van Cassatie of Belgium, YAHOO! Inc., αριθ. P.13.2082.N της 1ης Δεκεμβρίου 2015.

¹⁴ Correctionele Rechtbank van Antwerpen, afdeling Mechelen of Belgium, αριθ. ME20.F1.105151-12 της 27ης Οκτωβρίου 2016 (η Skype άσκησε έφεση κατά της απόφασης).

¹⁵ Άρθρα 10-16.

εγγυήσεων που προβλέπονται στο πλαίσιο της δικαστικής συνεργασίας, τόσο για τους ιδιώτες όσο και για τις ίδιες τις εταιρείες¹⁶. Πράγματι, ένας πάροχος υπηρεσιών στον οποίο απευθύνεται σχετικό αίτημα θα πρέπει, για παράδειγμα, να προσφύγει στο δικαστήριο άλλου κράτους (μέλους) για να προσβάλει την εντολή, ενώ στο πλαίσιο της δικαστικής συνεργασίας πρέπει να απευθύνεται στις αρχές του οικείου κράτους. Το ΕΣΠΔ συνιστά να συμπεριληφθούν στην πρόταση κανονισμού πρόσθετοι λόγοι που να πιστοποιούν ότι οι πάροχοι υπηρεσιών θα προστατεύουν ατομικά θεμελιώδη δικαιώματα, όπως η προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και ο σεβασμός της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής, καθώς και τις πληροφορίες της αρμόδιας αρχής προστασίας δεδομένων, προκειμένου να καθίσταται δυνατός ο έλεγχος.

3. Η νέα βάση δικαιοδοσίας και η λεγόμενη κατάργηση των κριτηρίων τοποθεσίας

Το ΕΣΠΔ παρατηρεί ότι η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι μία από τις σημαντικές αλλαγές που επιφέρουν οι προτάσεις αυτές είναι η κατάργηση των κριτηρίων τοποθεσίας και η δυνατότητα των αρμόδιων αρχών να ζητούν τη διατήρηση και την υποβολή δεδομένων ανεξάρτητα από την ακριβή τοποθεσία αποθήκευσης των εν λόγω δεδομένων.

Από πλευράς προστασίας των δεδομένων, είναι γνωστό ότι το δίκαιο της ΕΕ για την προστασία δεδομένων εφαρμόζεται ανεξάρτητα από την τοποθεσία αποθήκευσης των δεδομένων των ενδιαφερομένων. Πράγματι, η εφαρμογή του ΓΚΠΔ εξαρτάται είτε από το γεγονός ότι ο υπεύθυνος επεξεργασίας ή ο εκτελών την επεξεργασία είναι εγκατεστημένος εντός της ΕΕ είτε από το αν υποβάλλονται σε επεξεργασία δεδομένα υποκειμένων δεδομένων της ΕΕ, ακόμη και όταν ο υπεύθυνος επεξεργασίας ή ο εκτελών την επεξεργασία δεν είναι εγκατεστημένοι στο έδαφος της ΕΕ¹⁷, περίπτωση στην οποία πρέπει επίσης να ορίσουν νόμιμο εκπρόσωπο στην ΕΕ¹⁸. Όσον αφορά την προστασία των δεδομένων, είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι σκοπός του διευρυμένου εδαφικού πεδίου εφαρμογής είναι η παροχή πληρέστερης προστασίας στα υποκείμενα δεδομένων στην ΕΕ, ανεξάρτητα από τον τόπο εγκατάστασης της εταιρείας που επεξεργάζεται τα δεδομένα τους.

Ως εκ τούτου, παρότι η κατάργηση των κριτηρίων τοποθεσίας μπορεί να συνιστά νέο στοιχείο στον τομέα του ποινικού δικαίου, δεν πρόκειται για σημαντική αλλαγή από πλευράς προστασίας των δεδομένων. Επιπλέον, το ΕΣΠΔ επισημαίνει επίσης ότι εξακολουθεί να υφίσταται σύνδεση με το έδαφος της ΕΕ, δεδομένου ότι μόνο πάροχοι υπηρεσιών οι οποίοι παρέχουν υπηρεσίες στην Ένωση εμπíπτουν στο πεδίο εφαρμογής των προτάσεων, και το γεγονός ότι η υποβολή αιτημάτων είναι δυνατή μόνο στο πλαίσιο ποινικών ερευνών υποδηλώνει την ύπαρξη σύνδεσης με την ΕΕ (είτε διότι το έγκλημα διαπράχθηκε στο έδαφος κράτους μέλους είτε διότι το θύμα ή ο δράστης ήταν πολίτης κράτους μέλους).

Όσον αφορά την εφαρμογή της κατάργησης των κριτηρίων τοποθεσίας στο ποινικό δίκαιο, το σημαντικότερο ζήτημα για το ΕΣΠΔ είναι ο τρόπος με τον οποίο μπορεί να διασφαλιστεί ότι η εξέλιξη

¹⁶ Βλέπε επίσης, όσον αφορά τη διεθνή προστασία των δεδομένων, το έγγραφο «Working paper on Standards for data protection and personal privacy in cross-border data requests for criminal law enforcement purposes» (Έγγραφο εργασίας σχετικά με τα πρότυπα για την προστασία των δεδομένων και της ιδιωτικής ζωής στο πλαίσιο διασυνοριακών αιτημάτων παροχής δεδομένων για τους σκοπούς της επιβολής του ποινικού δικαίου), Διεθνής ομάδα εργασίας για την προστασία των δεδομένων στις τηλεπικοινωνίες, 63η συνεδρίαση, 9-10 Απριλίου 2018, Βουδαπέστη (Ουγγαρία).

¹⁷ Βλέπε άρθρο 3, ιδίως παράγραφο 2.

¹⁸ Βλέπε άρθρο 27.

αυτή δεν θα είναι επιζήμια για τα δικαιώματα προστασίας των δεδομένων και τα δικονομικά δικαιώματα σε ποινικές διαδικασίες των υποκειμένων των δεδομένων και των παρόχων υπηρεσιών στους οποίους απευθύνονται τα σχετικά αιτήματα. Από την άποψη αυτή, το ΕΣΠΔ αναγνωρίζει ότι, στο εσωτερικό της ΕΕ, οι διαδικαστικές εγγυήσεις έχουν εναρμονιστεί, τουλάχιστον εν μέρει, και ότι πρέπει να παρέχονται σε συμμόρφωση με την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Συνεπώς, μπορεί να υποστηριχθεί ότι οι συνέπειες της κατάργησης των κριτηρίων τοποθεσίας θα είναι πιθανότατα πιο περιορισμένες όταν τα αποδεικτικά στοιχεία ζητούνται εντός της ΕΕ σε σύγκριση με την αντίστροφη περίπτωση, στην οποία αρχές τρίτων χωρών ζητούν δεδομένα από εταιρείες που είναι εγκατεστημένες εντός της ΕΕ υπό τις ίδιες προϋποθέσεις με αυτές που καθορίζονται στο σχέδιο κανονισμού για τα ηλεκτρονικά αποδεικτικά στοιχεία. Πράγματι, το ΕΣΠΔ εκφράζει κυρίως την ανησυχία ότι η συγκεκριμένη εξέλιξη θα μπορούσε να οδηγήσει σε πιο προβληματικές καταστάσεις. Στο πλαίσιο αυτό, αρχές τρίτης χώρας στην οποία εφαρμόζονται διαφορετικές και πιθανόν λιγότερες διαδικαστικές εγγυήσεις στον τομέα του ποινικού δικαίου θα μπορούσαν να έχουν πρόσβαση σε δεδομένα τα οποία προστατεύονται από πρόσθετες εγγυήσεις εντός της ΕΕ. Από την άποψη αυτή, το ΕΣΠΔ υπενθυμίζει τις ανησυχίες του σχετικά με την εφαρμογή δύο μέτρων και δύο σταθμών και την αποδυνάμωση των θεμελιωδών δικαιωμάτων όταν οι πάροχοι υπηρεσιών και τα υποκείμενα των δεδομένων δεν επωφελούνται από τις διαδικαστικές εγγυήσεις που προβλέπονται στο δίκαιο της ΕΕ εάν το αίτημα υποβάλλεται από αρχή τρίτης χώρας.

Επιπλέον, λαμβανομένου υπόψη ότι αυτή η νέα βάση δικαιοδοσίας «ανεξαρτήτως της τοποθεσίας των δεδομένων» συνδυάζεται με μια διαδικασία που βασίζεται κυρίως στην υποβολή αιτημάτων από αρμόδιες αρχές απευθείας σε παρόχους υπηρεσιών, το ΕΣΠΔ εκφράζει την ανησυχία ότι οι εγγυήσεις προστασίας των δεδομένων ενδέχεται να μην εφαρμόζονται από ιδιωτικές εταιρείες οι οποίες λαμβάνουν αιτήματα και δεν δεσμεύονται από νομική πράξη, όπως μια συνθήκη αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής, που διέπει κατά παράδοση την ανταλλαγή δεδομένων μεταξύ δικαστικών αρχών και προβλέπει εγγυήσεις. Πιο συγκεκριμένα, στο πλαίσιο των συνθηκών αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής, οι ελάχιστες εγγυήσεις προστασίας των δεδομένων περιλαμβάνουν, για παράδειγμα, υποχρεώσεις εμπιστευτικότητας και την αρχή της ειδικότητας, από τις οποίες προκύπτει ότι τα δεδομένα δεν υποβάλλονται σε επεξεργασία για άλλους σκοπούς.

Κατά συνέπεια, το ΕΣΠΔ υπενθυμίζει ότι θα πρέπει τουλάχιστον να έχουν εφαρμογή οι εγγυήσεις που προβλέπονται στην οδηγία (ΕΕ) 2016/680, μεταξύ άλλων όσον αφορά τις διαβιβάσεις δεδομένων, και ιδίως το άρθρο 39, σε περίπτωση που ο πάροχος υπηρεσιών είναι εγκατεστημένος σε τρίτη χώρα χωρίς να έχει εκδοθεί απόφαση περί επάρκειας στον συγκεκριμένο τομέα. Ειδικότερα, το ΕΣΠΔ τονίζει ότι η διάταξη αυτή συνεπάγεται ιδίως την ενημέρωση της αρμόδιας αρχής προστασίας δεδομένων στο κράτος μέλος της αρχής έκδοσης σχετικά με την εντολή ή τις εντολές και την τεκμηρίωση της διαβίβασης, μεταξύ άλλων όσον αφορά επίσης την αιτιολόγηση της αναποτελεσματικότητας ή της ακαταλληλότητας μιας διαβίβασης προς την αρμόδια αρχή της τρίτης χώρας.

4. Η έννοια των «παρόχων υπηρεσιών» θα πρέπει να περιοριστεί ή να συμπληρωθεί με πρόσθετες εγγυήσεις για τα δικαιώματα των υποκειμένων των δεδομένων

Όσον αφορά τους παρόχους υπηρεσιών, το ΕΣΠΔ επικροτεί τον ευρύ ορισμό ο οποίος επιτρέπει να συμπεριλαμβάνονται τόσο οι υπηρεσίες επικοινωνιών όσο και οι επιφυείς υπηρεσίες (Over-The-Top, OTT), δεδομένου ότι όλες αυτές οι υπηρεσίες είναι λειτουργικά ισοδύναμες και, ως εκ τούτου, τα

προβλεπόμενα μέτρα θα μπορούσαν να έχουν παρόμοιο αντίκτυπο στο δικαίωμα στην προστασία της ιδιωτικής ζωής και στο δικαίωμα στο απόρρητο των επικοινωνιών, όπως υπογραμμίζεται στη δήλωση της ομάδας εργασίας του άρθρου 29 και, σε προγενέστερο χρόνο, στη γνώμη 01/2017 σχετικά με την πρόταση κανονισμού για τον κανονισμό για την ιδιωτική ζωή και τις ηλεκτρονικές επικοινωνίες. Πράγματι, η πρόταση κανονισμού για τα ηλεκτρονικά αποδεικτικά στοιχεία καλύπτει παρόχους υπηρεσιών οι οποίοι παρέχουν είτε υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών, όπως ορίζονται στο άρθρο 2 σημείο 4 της οδηγίας για τη θέσπιση του Ευρωπαϊκού Κώδικα Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών, υπηρεσίες της κοινωνίας των πληροφοριών, όπως ορίζονται στο άρθρο 1 παράγραφος 1 στοιχείο β) της οδηγίας (ΕΕ) 2015/1535, «όπου η αποθήκευση των δεδομένων αποτελεί καθοριστικό στοιχείο της υπηρεσίας που παρέχεται στον χρήστη, συμπεριλαμβανομένων των μέσων κοινωνικής δικτύωσης [...], επιγραμματικές αγορές που διευκολύνουν τις συναλλαγές μεταξύ των χρηστών [...] και άλλοι πάροχοι υπηρεσιών φιλοξενίας», ή υπηρεσίες ονομάτων χώρου και αρίθμησης IP του διαδικτύου, «όπως οι πάροχοι διευθύνσεων IP, τα μητρώα ονομάτων χώρου, οι καταχωρητές ονομάτων χώρου και οι σχετικές υπηρεσίες ιδιωτικής ζωής και διακομιστή μεσολάβησης»¹⁹.

Ωστόσο, λαμβανομένου υπόψη ότι, σύμφωνα με το σχέδιο κανονισμού, ως πάροχος υπηρεσιών νοείται «φυσικό ή νομικό πρόσωπο που παρέχει μία ή περισσότερες από τις ακόλουθες κατηγορίες υπηρεσιών», το ΕΣΠΔ εκφράζει την ανησυχία ότι η συγκεκριμένη πράξη θα μπορούσε να καλύπτει τόσο τους υπευθύνους επεξεργασίας όσο και τους εκτελούντες την επεξεργασία κατά την έννοια του ΓΚΠΔ. Πράγματι, δεδομένου ότι η «παροχή υπηρεσιών», όπως ορίζεται στο άρθρο 2 παράγραφος 4 του σχεδίου κανονισμού περιλαμβάνει, αφενός, την παροχή δυνατότητας προς φυσικά ή νομικά πρόσωπα σε ένα ή περισσότερα κράτη μέλη να χρησιμοποιούν τις αναφερόμενες υπηρεσίες και, αφετέρου, την ύπαρξη ουσιώδους σύνδεσης με το εν λόγω κράτος μέλος ή κράτη μέλη, στις δραστηριότητες αυτές περιλαμβάνονται δραστηριότητες που εκτελούνται από υπεύθυνο επεξεργασίας ή εκτελούντα την επεξεργασία, όπως για παράδειγμα η αποθήκευση δεδομένων.

Συνεπώς, το ΕΣΠΔ εκφράζει τον φόβο ότι χωρίς την επιβολή περιορισμών στους παρόχους υπηρεσιών που ενεργούν ως υπεύθυνοι επεξεργασίας κατά την έννοια του ΓΚΠΔ, και χωρίς την επιβολή ειδικής υποχρέωσης στον εκτελούντα την επεξεργασία να ενημερώνει τον υπεύθυνο επεξεργασίας δεδομένων όταν γίνεται αποδέκτης εντολής υποβολής ή διατήρησης στοιχείων, υπάρχει κίνδυνος καταστράτηγησης των δικαιωμάτων των υποκειμένων των δεδομένων. Αυτό είναι πιθανό να συμβεί ιδίως εάν ληφθεί υπόψη ότι, στο πλαίσιο των πιθανών συγκρουόμενων υποχρεώσεων που εμποδίζουν τον αποδέκτη να επιδώσει τις παραληφθείσες εντολές, οι δικαστικές αρχές ενθαρρύνονται επίσης στο σχέδιο κανονισμού αυτό καθαυτό να απευθύνονται στον πλέον κατάλληλο φορέα, ανεξάρτητα από τους ισχύοντες κανόνες προστασίας των δεδομένων, λαμβανομένου ιδίως υπόψη ότι θα μπορούσαν να ζητηθούν οποιοδήποτε είδους δεδομένα, και όχι μόνο δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που εμπíπτουν στις διατάξεις του ΓΚΠΔ²⁰.

Σύμφωνα με τον ΓΚΠΔ, ο εκτελών την επεξεργασία ενεργεί μόνο βάσει εντολών του υπευθύνου επεξεργασίας. Ως εκ τούτου, αποτελεί ευθύνη του υπευθύνου επεξεργασίας να διασφαλίζει τον σεβασμό των δικαιωμάτων των υποκειμένων των δεδομένων και να τους παρέχει σχετική πληροφόρηση, μεταξύ άλλων όσον αφορά τους αποδέκτες των δεδομένων τους, για παράδειγμα, στο πλαίσιο της άσκησης του δικαιώματος πρόσβασής τους. Ο εκτελών την επεξεργασία δεν λαμβάνει τα εν λόγω αιτήματα από τα υποκείμενα των δεδομένων ούτε είναι σε θέση να ανταποκριθεί σε αυτά, εκτός εάν του ζητηθεί ρητά από τον υπεύθυνο επεξεργασίας.

¹⁹ Άρθρο 2 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της πρότασης κανονισμού για τα ηλεκτρονικά αποδεικτικά στοιχεία.

²⁰ Βλέπε άρθρο 7 παράγραφοι 3 και 4.

Κατά συνέπεια, εκτός εάν τα δικαιώματά τους έχουν περιοριστεί κατ' εφαρμογή του ΓΚΠΔ, το ΕΣΠΔ τονίζει ότι τα υποκείμενα των δεδομένων που επωφελούνται από την εφαρμογή του ΓΚΠΔ ενδέχεται να μην μπορούν να ασκήσουν τα δικαιώματά τους αποτελεσματικά εάν ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεν είναι σε θέση να παράσχει πλήρη πληροφόρηση. Το ΕΣΠΔ επισημαίνει επίσης ότι οι πιθανότητες μη πληροφόρησης είναι ακόμη μεγαλύτερες εάν δεν επιβάλλεται στον εκτελούντα την επεξεργασία ειδική υποχρέωση ενημέρωσης του υπευθύνου επεξεργασίας όταν τα ζητούμενα δεδομένα αφορούν υποκείμενα δεδομένων τα οποία δεν τυγχάνουν της προστασίας που παρέχεται βάσει του ΓΚΠΔ. Πράγματι, οι δικαστικές αρχές που ζητούν τα δεδομένα δεν θα υποχρεούνται απαραίτητως να ενημερώνουν τα υποκείμενα των δεδομένων σχετικά με την περαιτέρω επεξεργασία στην οποία προβαίνουν οι ίδιες στην προκειμένη περίπτωση. Ως εκ τούτου, το ΕΣΠΔ ζητεί τον περιορισμό του πεδίου εφαρμογής στους υπεύθυνους επεξεργασίας κατά την έννοια του ΓΚΠΔ ή την προσθήκη διάταξης με την οποία θα διευκρινίζεται ότι σε περίπτωση που ο πάροχος υπηρεσιών στον οποίο απευθύνεται η εντολή δεν είναι ο υπεύθυνος επεξεργασίας των δεδομένων, ο εν λόγω πάροχος θα ενημερώνει τον υπεύθυνο επεξεργασίας.

5. Θα πρέπει να γίνει σαφής διάκριση μεταξύ των εννοιών της «εγκατάστασης» και του «νόμιμου εκπροσώπου» στο πλαίσιο των προτάσεων αυτών και των αντίστοιχων εννοιών στο πλαίσιο του ΓΚΠΔ

Λόγω της μη εφαρμογής των κριτηρίων τοποθεσίας όσον αφορά τα δεδομένα, οι αποδέκτες εντολών υποβολής και διατήρησης στοιχείων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του προτεινόμενου κανονισμού περιορίζονται στους παρόχους υπηρεσιών που παρέχουν υπηρεσίες εντός της Ένωσης, είτε είναι εγκατεστημένοι στην ΕΕ είτε όχι, με την υποχρέωση να ορίζουν νόμιμο εκπρόσωπο, σύμφωνα με τους κανόνες που προτείνονται στο σχέδιο οδηγίας. Επομένως, οι εν λόγω έννοιες της «εγκατάστασης» και του «νόμιμου εκπροσώπου» ορίζονται στα σχέδια πράξεων.

Το ΕΣΠΔ επισημαίνει ότι οι έννοιες αυτές αναφέρονται επίσης στο πλαίσιο άλλων πράξεων της ΕΕ, και ιδίως στο πλαίσιο του ΓΚΠΔ. Κατά συνέπεια, θα πρέπει να παρασχεθούν διευκρινίσεις ως προς τον ορισμό και την οριοθέτηση μεταξύ των εννοιών αυτών στο πλαίσιο των σχεδίων προτάσεων και στο πλαίσιο του ΓΚΠΔ.

α) Εγκατάσταση

Το ΕΣΠΔ υπενθυμίζει επίσης ότι η έννοια της «εγκατάστασης» στο πλαίσιο του σχεδίου κανονισμού δεν πρέπει να συγχέεται με την έννοια που παρέχεται στο πλαίσιο του ΓΚΠΔ. Πράγματι, για τους σκοπούς του σχεδίου κανονισμού, η έννοια της εγκατάστασης όπως ορίζεται στο άρθρο 2 σημείο 5 είναι ευρύτερη από ό,τι στον ΓΚΠΔ, διότι σε αυτή περιλαμβάνεται «είτε η πραγματική άσκηση οικονομικής δραστηριότητας για αόριστο χρόνο μέσω σταθερής υποδομής από όπου ασκείται η επιχειρηματική δραστηριότητα παροχής υπηρεσιών, είτε η σταθερή υποδομή από την οποία ασκείται η δραστηριότητα», ανεξάρτητα από το αν η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα διεξάγεται στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων της εν λόγω εγκατάστασης ή όχι. Συνεπώς, παρότι η «εγκατάσταση» κατά την έννοια του ΓΚΠΔ περιλαμβάνεται αναμφίβολα στην έννοια της εγκατάστασης που ορίζεται στο σχέδιο κανονισμού, μπορεί να μην ισχύει και το αντίθετο.

Ως εκ τούτου, το ΕΣΠΑ προειδοποιεί ότι οι εγκαταστάσεις παρόχων υπηρεσιών κατά την έννοια του σχεδίου κανονισμού ενδέχεται να μην συνεπάγονται κατ' ανάγκη την εκπλήρωση των προϋποθέσεων εφαρμογής του ΓΚΠΔ σύμφωνα με το άρθρο 3 παράγραφος 1. Στο πλαίσιο αυτό, οι υπεύθυνοι επεξεργασίας και οι εκτελούντες την επεξεργασία καλούνται συνεπώς να ελέγχουν αν η εφαρμογή του ΓΚΠΔ δεν απορρέει από το άρθρο 3 παράγραφος 2, οπότε στην περίπτωση αυτή θα συνεπαγόταν τον ορισμό νόμιμου εκπροσώπου εντός της ΕΕ και την απουσία μηχανισμού υπηρεσίας μίας στάσης.

β) Νόμιμος εκπρόσωπος

Στη δήλωσή της, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 τόνισε ότι θα πρέπει να αποφευχθεί κάθε σύγχυση μεταξύ της υποχρέωσης ορισμού νόμιμου εκπροσώπου βάσει του άρθρου 27 του ΓΚΠΔ και του νόμιμου εκπροσώπου που προβλέπεται στο σχέδιο κανονισμού για τα ηλεκτρονικά αποδεικτικά στοιχεία.

Στο πλαίσιο του υπό εξέταση σχεδίου κανονισμού, το ΕΣΠΑ θα ήθελε να υπενθυμίσει τις εν λόγω συστάσεις και να υπογραμμίσει ειδικότερα ότι, κατά την κρίση του, ο νόμιμος εκπρόσωπος, κατά την έννοια του σχεδίου οδηγίας για τον ορισμό νόμιμου εκπροσώπου στο πλαίσιο των προτάσεων για τα ηλεκτρονικά αποδεικτικά στοιχεία, πρέπει να ορίζεται σε κάθε περίπτωση, να είναι επιφορτισμένος με ειδικά καθήκοντα, ανεξαρτήτως τυχόν εντολής που του έχει ανατεθεί από τον πάροχο υπηρεσιών, να έχει την εξουσία να ανταποκρίνεται σε αιτήματα και να ενεργεί εξ ονόματος του παρόχου υπηρεσιών, ενώ θα πρέπει να έχει επίσης μεγαλύτερη ευθύνη απ' ό,τι ο νόμιμος εκπρόσωπος στο πλαίσιο του ΓΚΠΔ.

Επιπλέον, το ΕΣΠΑ τονίζει ότι η υποχρέωση ορισμού νόμιμου εκπροσώπου σε κάθε περίπτωση βάσει των σχεδίων προτάσεων για τα ηλεκτρονικά αποδεικτικά στοιχεία, ανεξάρτητα από το αν ο πάροχος υπηρεσιών είναι εγκατεστημένος στην ΕΕ ή όχι, η δυνατότητα ορισμού ακόμη και περισσότερων νόμιμων εκπροσώπων για τον ίδιο πάροχο υπηρεσιών βάσει του σχεδίου οδηγίας για τα ηλεκτρονικά αποδεικτικά στοιχεία και η υποχρέωση κοινοποίησης του ορισμού του νόμιμου εκπροσώπου στις αρχές των κρατών μελών διαφέρουν από τον ΓΚΠΔ, ο οποίος δεν προβλέπει αντίστοιχη υποχρέωση κοινοποίησης του ορισθέντος νόμιμου εκπροσώπου, εξαιρέσεις στον ορισμό και περιορισμένες αρμοδιότητες του νόμιμου εκπροσώπου.

Ως εκ τούτου, λόγω των σημαντικών διαφορών ως προς τον ρόλο, την ευθύνη και τη σχέση, αφενός, με τις άλλες εγκαταστάσεις του παρόχου υπηρεσιών και, αφετέρου, με τον υπεύθυνο επεξεργασίας ή τον εκτελούντα την επεξεργασία, το ΕΣΠΑ συνιστά, σε περίπτωση που ο πάροχος υπηρεσιών δεν είναι εγκατεστημένος στην ΕΕ αλλά υπόκειται τόσο στον ΓΚΠΔ δυνάμει του άρθρου 3 παράγραφος 2 όσο και στον κανονισμό για τα ηλεκτρονικά αποδεικτικά στοιχεία, να ορίζονται δύο χωριστοί νόμιμοι εκπρόσωποι, καθένας εκ των οποίων θα έχει σαφή διακριτά καθήκοντα σύμφωνα με την πράξη βάσει της οποίας ορίζεται.

6. Νέες κατηγορίες δεδομένων

Στο άρθρο 2 του προτεινόμενου κανονισμού ορίζονται διάφορες κατηγορίες δεδομένων: δεδομένα συνδρομητή, δεδομένα πρόσβασης, δεδομένα συναλλαγών και δεδομένα περιεχομένου. Στην αιτιολογική σκέψη 20 της πρότασης της Επιτροπής διευκρινίζεται περαιτέρω ότι «[ο]ι κατηγορίες των δεδομένων τις οποίες καλύπτει ο παρών κανονισμός περιλαμβάνουν τα δεδομένα συνδρομητή, τα δεδομένα πρόσβασης, τα δεδομένα συναλλαγών (οι τρεις αυτές κατηγορίες αναφέρονται ως “δεδομένα που δεν αφορούν το περιεχόμενο”) και τα δεδομένα περιεχομένου. Η διάκριση αυτή, με

την εξαίρεση των δεδομένων πρόσβασης, υπάρχει στη νομοθεσία πολλών κρατών μελών, καθώς και στο υφιστάμενο νομικό πλαίσιο των ΗΠΑ, που επιτρέπει στους παρόχους υπηρεσιών να μοιράζονται οικειοθελώς με αλλοδαπές αρχές επιβολής του νόμου δεδομένα που δεν αφορούν το περιεχόμενο.»

Στο πλαίσιο αυτό, το ΕΣΠΔ τονίζει καταρχάς ότι και οι τέσσερις κατηγορίες δεδομένων που αναφέρονται ανωτέρω πρέπει να θεωρούνται δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα σύμφωνα με το δίκαιο της ΕΕ για την προστασία των δεδομένων, διότι περιέχουν πληροφορίες που αφορούν ταυτοποιημένο ή ταυτοποιήσιμο φυσικό πρόσωπο, ανεξάρτητα από το αν το υποκείμενο των δεδομένων αναφέρεται ως «συνδρομητής» ή ως «χρήστης» στον προτεινόμενο κανονισμό. Ομοίως, πρέπει να επισημανθεί ότι τα «ηλεκτρονικά αποδεικτικά στοιχεία», όπως ορίζονται στο άρθρο 2 σημείο 6 της πρότασης της Επιτροπής, εμπερικλείουν και τις τέσσερις κατηγορίες δεδομένων και αφορούν, συνεπώς, δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα. Ως εκ τούτου, αντί να καθορίζει τους κανόνες για την πρόσβαση σε αποδεικτικά στοιχεία, που ορίζονται και χαρακτηρίζονται βάσει του δικαίου και των δικαστικών διαδικασιών σε εθνικό επίπεδο, ο προτεινόμενος κανονισμός προβλέπει νέες ουσιαστικές και διαδικαστικές προϋποθέσεις που συνδέονται με την πρόσβαση σε δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα.

Παρότι ο προτεινόμενος κανονισμός καθορίζει νέες υποκατηγορίες δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στις οποίες εφαρμόζονται διαφορετικές διαδικαστικές προϋποθέσεις πρόσβασης, το ΕΣΠΔ υπενθυμίζει ότι, σύμφωνα με τη σχετική νομολογία του ΔΕΕ, προκειμένου να στοιχειοθετηθεί επέμβαση στο θεμελιώδες δικαίωμα του σεβασμού της ιδιωτικής ζωής, ελάχιστη σημασία έχει αν οι γνωστοποιούμενες πληροφορίες είναι ή όχι ευαίσθητου χαρακτήρα ή αν οι ενδιαφερόμενοι υπέστησαν ή όχι ενδεχομένως δυσμενείς συνέπειες λόγω της επέμβασης αυτής.

Επιπλέον, το ΕΣΠΔ υπενθυμίζει ότι, σε σχέση με τα «δεδομένα που δεν αφορούν το περιεχόμενο», στα οποία περιλαμβάνονται τα δεδομένα συνδρομητή, τα δεδομένα πρόσβασης και τα δεδομένα συναλλαγών σύμφωνα με την πρόταση της Επιτροπής, το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης έκρινε στην απόφασή του στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-203/15 και C-698/15, *Tele2 Sverige AB*, ότι τα μεταδεδομένα, όπως τα δεδομένα κίνησης και τα δεδομένα θέσης, παρέχουν τα μέσα για τον προσδιορισμό του προφίλ των προσώπων περί των οποίων πρόκειται, πληροφορία εξίσου ευαίσθητη, υπό το πρίσμα του δικαιώματος του σεβασμού της ιδιωτικής ζωής, με το περιεχόμενο αυτό καθεαυτό των επικοινωνιών²¹.

Όπως αναφέρεται ήδη στη δήλωση της ομάδας εργασίας του άρθρου 29, της 29ης Νοεμβρίου 2017, σχετικά με τις πτυχές προστασίας των δεδομένων και της ιδιωτικής ζωής της διασυνοριακής πρόσβασης σε ηλεκτρονικά αποδεικτικά στοιχεία («Data protection and privacy aspects of cross-border access to electronic evidence»), το ΕΣΠΔ εκφράζει εκ νέου τις αμφιβολίες και τις ανησυχίες του ως προς την υφιστάμενη οριοθέτηση μεταξύ των «δεδομένων που δεν αφορούν το περιεχόμενο» και των δεδομένων περιεχομένου, καθώς και ως προς τις τέσσερις κατηγορίες δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που καθορίζονται στον προτεινόμενο κανονισμό. Πράγματι, οι τέσσερις προτεινόμενες κατηγορίες δεν φαίνεται να είναι σαφώς οριοθετημένες και ο ορισμός των «δεδομένων πρόσβασης» παραμένει ασαφής σε σύγκριση με τις άλλες κατηγορίες. Ως εκ τούτου, το ΕΣΠΔ εκφράζει τη λύπη του για το γεγονός ότι στην εκτίμηση επιπτώσεων και στην πρόταση της Επιτροπής δεν τεκμηριώθηκε περαιτέρω το σκεπτικό για τη δημιουργία αυτών των νέων υποκατηγοριών δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, και εκφράζει την ανησυχία του όσον αφορά το διαφορετικό επίπεδο εγγυήσεων που συνδέονται με τις ουσιαστικές και διαδικαστικές προϋποθέσεις πρόσβασης στις κατηγορίες δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, δεδομένης ιδίως της πρακτικής δυσκολίας προσδιορισμού, σε ορισμένες περιπτώσεις, της κατηγορίας δεδομένων στην οποία θα ανήκουν τα ζητούμενα δεδομένα.

²¹ Απόφαση ΔΕΕ της 21ης Δεκεμβρίου 2016, σκέψη 99.

Για παράδειγμα, οι διευθύνσεις IP θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν τόσο δεδομένα συναλλαγών όσο και δεδομένα συνδρομητή.

Σε αυτό το πλαίσιο, το ΕΣΠΔ υπενθυμίζει επίσης ότι στην αιτιολογική σκέψη 14 της πρότασης κανονισμού που υπέβαλε για τον σεβασμό της ιδιωτικής ζωής και την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες, η Επιτροπή θεωρεί ότι «ο ορισμός των δεδομένων ηλεκτρονικών επικοινωνιών θα πρέπει να [είναι] αρκετά ευρύς και τεχνολογικά ουδέτερος ώστε να περιλαμβάνει κάθε πληροφορία που αφορά το μεταδιδόμενο ή ανταλλασσόμενο περιεχόμενο (περιεχόμενο ηλεκτρονικών επικοινωνιών) καθώς και τις πληροφορίες που αφορούν τον τελικό χρήστη των υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών, οι οποίες υποβάλλονται σε επεξεργασία με στόχο τη μετάδοση, τη διανομή ή τη διευκόλυνση της ανταλλαγής περιεχομένου ηλεκτρονικών επικοινωνιών· στα δεδομένα αυτά περιλαμβάνονται δεδομένα για την ανίχνευση και τον προσδιορισμό της πηγής και του προορισμού μιας επικοινωνίας, της γεωγραφικής τοποθεσίας και της ημερομηνίας, της ώρας, της διάρκειας και του είδους της επικοινωνίας». Δεδομένου ότι το ισχύον και το μελλοντικό πλαίσιο για την προστασία της ιδιωτικής ζωής στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες, καθώς και οι σχετικοί περιορισμοί στο δικαίωμα προστασίας της ιδιωτικής ζωής, θα ισχύουν για τους κανόνες που διέπουν την πρόσβαση των αρχών επιβολής του νόμου σε ηλεκτρονικά αποδεικτικά στοιχεία, το ΕΣΠΔ συνιστά να συμπεριληφθεί στον προτεινόμενο κανονισμό ευρύτερος ορισμός των δεδομένων ηλεκτρονικών επικοινωνιών, ώστε να διασφαλιστεί ότι οι κατάλληλες εγγυήσεις και προϋποθέσεις πρόσβασης που πρόκειται να θεσπιστούν θα καλύπτουν με συνέπεια τόσο τα «δεδομένα που δεν αφορούν το περιεχόμενο» όσο και τα «δεδομένα περιεχομένου».

7. Ανάλυση των διαδικασιών για τις ευρωπαϊκές εντολές διατήρησης και υποβολής στοιχείων

Σε γενικές γραμμές, η διαδικασία αποστολής εντολής υποβολής ή διατήρησης στοιχείων φαίνεται να είναι η ακόλουθη:

- Ανάλογα με το είδος των ζητούμενων δεδομένων και το είδος της εντολής, η αρμόδια δικαστική αρχή –η αρχή έκδοσης– εκδίδει την εντολή σύμφωνα με τις (ελάχιστες) προϋποθέσεις που παρατίθενται στα άρθρα 5 και 6 και αποστέλλει την εντολή μέσω εναρμονισμένου πιστοποιητικού στον νόμιμο εκπρόσωπο του παρόχου υπηρεσιών ή σε οποιαδήποτε εγκατάστασή του εντός της ΕΕ – ο αποδέκτης.
- Μετά την παραλαβή του πιστοποιητικού, ο αποδέκτης εκτελεί την εντολή –δηλαδή διαβιβάζει τα δεδομένα εντός 10 ημερών, ή εντός 6 ωρών σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης, ή τα διατηρεί για μέγιστο χρονικό διάστημα 60 ημερών, εκτός εάν η εκτέλεση της εντολής δεν είναι δυνατή διότι το πιστοποιητικό παρουσιάζει ελλείψεις ή για λόγους ανωτέρας βίας ή πραγματικής αδυναμίας του αποδέκτη, ή σε περίπτωση άρνησης του αποδέκτη λόγω συγκρουόμενων υποχρεώσεων, είτε όσον αφορά τα θεμελιώδη δικαιώματα ή τα θεμελιώδη συμφέροντα τρίτης χώρας είτε για άλλους λόγους.
- Σε περίπτωση που ο αποδέκτης δεν συμμορφωθεί με την παραληφθείσα εντολή χωρίς να αναφέρει λόγους οι οποίοι να γίνονται αποδεκτοί από την αρχή έκδοσης, προβλέπονται διαδικασίες για την εκτέλεση της εντολής από αρμόδια αρχή εκτέλεσης στο κράτος μέλος στο οποίο εκπροσωπείται ή είναι εγκατεστημένος ο πάροχος υπηρεσιών, εκτός εάν συντρέχουν περιορισμένοι λόγοι άρνησης και η αρχή εκτέλεσης αντιτίθεται στην αναγνώριση ή την εκτέλεση της εντολής.

- Σε περίπτωση που ο αποδέκτης προβάλλει αιτιολογημένη ένσταση κατά της εντολής για λόγους συγκρουόμενων υποχρεώσεων, η αρχή έκδοσης παραπέμπει την υπόθεση στο αρμόδιο δικαστήριο του οικείου κράτους μέλους, το οποίο είναι στη συνέχεια αρμόδιο να εκτιμήσει την πιθανή σύγκρουση και να κάνει δεκτή την εντολή, εφόσον δεν υφίσταται σύγκρουση. Εάν υφίσταται σύγκρουση, το αρμόδιο δικαστήριο είτε απευθύνεται στις κεντρικές αρχές της τρίτης χώρας, μέσω των εθνικών κεντρικών αρχών του, τάσσοντας προθεσμία 15 ημερών για την απάντηση, η οποία μπορεί να παραταθεί κατά 30 ημέρες κατόπιν αιτιολογημένου αιτήματος, σε περίπτωση συγκρουόμενων υποχρεώσεων όσον αφορά τα θεμελιώδη δικαιώματα ή τα θεμελιώδη συμφέροντα τρίτης χώρας, είτε αποφαινεται το ίδιο αν θα κάνει δεκτή ή θα αποσύρει την εντολή για άλλους λόγους άρνησης τους οποίους επικαλείται ο αποδέκτης.
- Με την επιφύλαξη των μέσων έννομης προστασίας που είναι διαθέσιμα βάσει του ΓΚΠΔ και της οδηγίας για την επιβολή του νόμου, πρόσωπα των οποίων τα δεδομένα συλλέγονται μέσω εντολής υποβολής στοιχείων έχουν επίσης το δικαίωμα άσκησης πραγματικής προσφυγής κατά της εν λόγω εντολής.

Το ΕΣΠΔ προέβη σε αξιολόγηση των διαδικασιών και των εγγυήσεων που προβλέπονται στο σχέδιο κανονισμού όσον αφορά τα διάφορα στάδια και συνιστά για καθεμία από τις πτυχές που παρουσιάζονται κατωτέρω τις εγγυήσεις και τροποποιήσεις που ακολουθούν.

α) Τα κατώτατα όρια για την έκδοση εντολών θα πρέπει να αυξηθούν και οι εντολές πρέπει να εκδίδονται ή να εγκρίνονται από δικαστήρια

Όσον αφορά τις προϋποθέσεις έκδοσης εντολών, το ΕΣΠΔ επικροτεί την αρχή των ισχυρότερων εγγυήσεων για την πρόσβαση σε δεδομένα συναλλαγών ή περιεχομένου. Ωστόσο, επισημαίνει ότι λόγω της έλλειψης πλήρους εναρμόνισης των ποινικών κυρώσεων μεταξύ των κρατών μελών, η αναφορά σε «ποινικά αδικήματα που επισύρουν, στο κράτος έκδοσης, στερητική της ελευθερίας ποινή με ανώτατο όριο τουλάχιστον τριών ετών»²² εξακολουθεί να συνεπάγεται αποκλίνοντα κατώτατα όρια και διαφορές ως προς την προστασία των δεδομένων των υποκειμένων των δεδομένων στο εσωτερικό της ΕΕ.

Επιπλέον, το ΕΣΠΔ τονίζει ότι, λαμβανομένου ιδίως υπόψη του ευρέος ορισμού των δεδομένων συνδρομητή, φαίνεται ότι το προβλεπόμενο κατώτατο όριο είναι μάλλον χαμηλό για τις εντολές διατήρησης στοιχείων και τις εντολές υποβολής στοιχείων που αφορούν δεδομένα συνδρομητή ή πρόσβασης, δεδομένου ότι όλα τα ποινικά αδικήματα μπορούν, καταρχήν, να αιτιολογήσουν την έκδοση εντολών αυτού του είδους. Ομοίως, ο αριθμός των αρχών στις οποίες επιτρέπεται να εκδίδουν τις εν λόγω εντολές είναι πιο περιορισμένος στο πλαίσιο εντολών υποβολής στοιχείων που αφορούν δεδομένα συναλλαγών ή περιεχομένου σε σύγκριση με την έκδοση εντολών διατήρησης ή υποβολής στοιχείων που αφορούν δεδομένα συνδρομητή ή πρόσβασης, καθώς οι εισαγγελείς μπορούν να εκδίδουν ή να εγκρίνουν μόνο τη δεύτερη κατηγορία εντολών, ενώ κάθε δικαστής, δικαστήριο ή ανακριτής μπορεί να εκδίδει ή να εγκρίνει οποιαδήποτε εντολή.

Ειδικότερα, το ΕΣΠΔ εκφράζει τη λύπη του για το γεγονός ότι το χαμηλότερο κατώτατο όριο που παρέχει στις αρχές επιβολής του νόμου τη δυνατότητα να ζητούν πρόσβαση σε δεδομένα συνδρομητή και πρόσβασης για οποιοδήποτε ποινικό αδίκημα βασίζεται σε «a contrario» ερμηνεία

²² Βλέπε άρθρο 5 παράγραφος 3 στοιχείο α).

της νομολογίας του ΔΕΕ (που εστιάζεται στα άλλα δεδομένα) για την εισαγωγή διακρίσεων ως προς τις παρεχόμενες εγγυήσεις. Πράγματι, το ΔΕΕ υπογράμμισε συγκεκριμένα ότι όσον αφορά τα δεδομένα κίνησης και θέσης, η πρόσβαση των αρμόδιων αρχών περιορίζεται μόνο στις περιπτώσεις που συνδέονται με την καταπολέμηση του σοβαρού εγκλήματος²³. Το ΕΣΠΔ αντιλαμβάνεται ότι η πρόταση παρέχει τη δυνατότητα να ζητείται πρόσβαση σε πολύ βασικές πληροφορίες, με τις οποίες καθίσταται εφικτή μόνο η ταυτοποίηση ενός προσώπου, και όχι η αποκάλυψη δεδομένων επικοινωνιών χωρίς την προηγούμενη έγκριση δικαστηρίου. Ωστόσο, εκφράζει τη λύπη του για την ευρεία «a contrario» ερμηνεία της απόφασης αυτής από την Επιτροπή και ζητεί να θεσπιστούν υψηλότερες εγγυήσεις, ώστε να περιορίζονται οι λόγοι πρόσβασης σε άλλα δεδομένα συνδρομητή και δεδομένα πρόσβασης. Το ΕΣΠΔ προτείνει η πρόσβαση στα δεδομένα αυτά να περιορίζεται σε έναν κατάλογο αδικημάτων που θα συμπεριληφθεί στο σχέδιο κανονισμού ή, τουλάχιστον, σε «σοβαρά ποινικά αδικήματα», λαμβανομένου ιδίως υπόψη του χαμηλότερου κατώτατου ορίου κατόπιν προηγούμενης έγκρισης που προβλέπεται για τα εν λόγω δεδομένα.

Επιπλέον, το ΕΣΠΔ υπογραμμίζει ότι λόγω αυτής της «a contrario» ερμηνείας, η πρόταση παρέχει επίσης στους εισαγγελείς τη δυνατότητα να εκδίδουν εντολές ή να εγκρίνουν την έκδοσή τους. Το ΕΣΠΔ είναι της άποψης ότι, εξαιρουμένης της περίπτωσης υποβολής αιτημάτων που αφορούν πολύ βασικές πληροφορίες οι οποίες επιτρέπουν απλώς την ταυτοποίηση ενός προσώπου χωρίς να αποκαλύπτονται δεδομένα επικοινωνιών, πρόκειται για οπισθοδρόμηση σε σύγκριση με τη νομολογία του ΔΕΕ σχετικά με την πρόσβαση σε δεδομένα επικοινωνιών. Πράγματι, στη νομολογία του σχετικά με την πρόσβαση σε δεδομένα επικοινωνιών για σκοπούς επιβολής του νόμου, το ΔΕΕ έχει περιορίσει τη δυνατότητα παροχής σχετικής πρόσβασης, μεταξύ άλλων κριτηρίων, και «εκτός αν πρόκειται για επείγουσες περιπτώσεις δεόντως αιτιολογημένες»²⁴, σε «προηγούμενο έλεγχο πραγματοποιούμενο είτε από δικαστήριο είτε από ανεξάρτητη διοικητική αρχή», «κατόπιν αιτιολογημένης αιτήσεως των αρμόδιων εθνικών αρχών υποβληθείσας στο πλαίσιο διαδικασιών για την πρόληψη, τη διαπίστωση ή την ποινική δίωξη».²⁵

Το ΕΣΠΔ υπενθυμίζει ότι η έννοια του «δικαστηρίου» συνιστά αυτοτελή έννοια του δικαίου της ΕΕ και ότι το ΔΕΕ έχει υπογράμμισει και υπενθυμίσει επανειλημμένως τα κριτήρια που πρέπει να πληρούνται για τον χαρακτηρισμό ενός οργάνου ως δικαστηρίου, περιλαμβανομένου του κριτηρίου της ανεξαρτησίας²⁶, κριτήρια τα οποία δεν φαίνεται να πληρούν οι εισαγγελείς, όπως έχει επίσης υπενθυμίσει το ΕΔΔΑ στη νομολογία του²⁷.

Κατά συνέπεια, το άρθρο 4 παράγραφος 1 στοιχεία α) και β) και το άρθρο 4 παράγραφος 3 στοιχεία α) και β) οδηγούν σε διαδικασίες στις οποίες θα εφαρμόζονται σημαντικά λιγότερες εγγυήσεις για τα δεδομένα συνδρομητή και πρόσβασης, διότι ένας εισαγγελέας θα είναι σε θέση να ζητεί ο ίδιος δεδομένα, χωρίς να υπόκειται ούτε σε περαιτέρω έλεγχο από την αρχή του κράτους όπου βρίσκονται τα ζητούμενα δεδομένα, ή από την αρχή του κράτους όπου βρίσκεται ο νόμιμος εκπρόσωπος της εταιρείας στην οποία απευθύνεται το αίτημα, ούτε σε έλεγχο από ανεξάρτητη διοικητική αρχή.

Επιπλέον, το ΕΣΠΔ επισημαίνει τη λεγόμενη πρόσθετη εγγύηση που προβλέπεται στο άρθρο 5 παράγραφος 2, η οποία περιορίζει τη δυνατότητα έκδοσης εντολής υποβολής στοιχείων σε περιπτώσεις στις οποίες είναι διαθέσιμο παρόμοιο μέτρο για το ίδιο ποινικό αδίκημα σε συγκρίσιμη

²³ Βλέπε υπόθεση C-203/15 – σκέψη 125.

²⁴ Βλέπε υπόθεση C-203/15 – σκέψη 120.

²⁵ Βλέπε συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-293/12 και C-594/12 – σκέψη 62.

²⁶ Βλέπε, για παράδειγμα, υπόθεση C-203/14.

²⁷ Βλέπε, για παράδειγμα, Moulin κατά Γαλλίας, απόφαση της 23.11.2010.

εγχώρια κατάσταση. Ωστόσο, προειδοποιεί για τις αντιπαραγωγικές συνέπειες της εν λόγω διάταξης: φαίνεται ότι, αντί να παρέχει πρόσθετες εγγυήσεις, ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να διευρύνουν τις εθνικές τους δυνατότητες ώστε να μπορούν να ζητούν την υποβολή δεδομένων συνδρομητή ή πρόσβασης και να εξασφαλίζεται, κατ' επέκταση, η δυνατότητα έκδοσης εντολών υποβολής στοιχείων βάσει του συγκεκριμένου κανονισμού.

β) Οι προθεσμίες για την υποβολή δεδομένων θα πρέπει να αιτιολογηθούν

Το ΕΣΠΑ επισημαίνει ότι στις ευρωπαϊκές εντολές υποβολής στοιχείων θα πρέπει να δίνεται απάντηση το αργότερο εντός 10 ημερών από την παραλαβή του πιστοποιητικού, εκτός εάν η αρχή έκδοσης αναφέρει λόγους για να πραγματοποιηθεί νωρίτερα η γνωστοποίηση, και το αργότερο εντός 6 ωρών σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης, όπως προβλέπεται στο άρθρο 9 παράγραφοι 1 και 2.

Ωστόσο, το ΕΣΠΑ δεν διακρίνει κριτήρια για την πλαισίωση της υποχρέωσης των αρχών να καταδεικνύουν την έκτακτη ανάγκη υποβολής δεδομένων, ακόμη και εκ των υστέρων, ώστε να είναι εφικτή η διενέργεια πιθανού ελέγχου της χρήσης αυτής της ταχύτατης διαδικασίας, ενώ η προθεσμία των έξι ωρών είναι πιθανό να συνεπάγεται τη διεξαγωγή πολύ επιφανειακού ελέγχου πριν από την υποβολή των δεδομένων, ή ακόμη και την απουσία οποιουδήποτε ελέγχου εκ μέρους του παρόχου υπηρεσιών. Πράγματι, στην εκτίμηση επιπτώσεων τονίζεται η αναγκαιότητα να χορηγείται στις αρμόδιες αρχές έγκαιρη πρόσβαση σε δεδομένα. Ωστόσο, τα παραδείγματα που παρατίθενται στην εκτίμηση επιπτώσεων αφορούν στο σύνολό τους αποδεικτικά στοιχεία που απαιτούνται σε περίπτωση τέλεσης σοβαρών εγκλημάτων (υποθέσεις τρομοκρατίας με ομήρους, περιπτώσεις κατ' εξακολούθηση παιδικής σεξουαλικής κακοποίησης), αλλά η αιτιολόγηση που βασίζεται στον ευμετάβλητο χαρακτήρα των αποδεικτικών στοιχείων δεν φαίνεται να είναι ικανοποιητική όταν δεν υπάρχει συγκεκριμένη επείγουσα ανάγκη πέραν αυτού του δυνητικά ευμετάβλητου χαρακτήρα των δεδομένων. Επιπλέον, ο ευμετάβλητος χαρακτήρας των δεδομένων δεν παρέχει πρόσθετη αιτιολόγηση ως προς την αναλογικότητα της πρόσβασης σε δεδομένα με λιγότερες εγγυήσεις σε περιπτώσεις στις οποίες δεν υπάρχει επείγουσα ανάγκη πέραν του ευμετάβλητου χαρακτήρα των δεδομένων.

Επιπροσθέτως, το ΕΣΠΑ εκφράζει αμφιβολίες ως προς την ανάγκη καθορισμού προθεσμίας έξι ωρών, ενώ προβλέπεται ταυτόχρονα ότι η εν λόγω προθεσμία δεν ισχύει έως ότου η αρχή έκδοσης παράσχει πρόσθετες διευκρινίσεις «εντός πέντε ημερών», σε περίπτωση που ο πάροχος υπηρεσιών αδυνατεί να τηρήσει με την υποχρέωσή του.

Ως εκ τούτου, το ΕΣΠΑ ζητεί να συμπεριληφθούν στην εκτίμηση επιπτώσεων πρόσθετα στοιχεία που να αιτιολογούν την αναγκαιότητα των προθεσμιών αυτών σε περιπτώσεις στις οποίες το έγκλημα που διαπράττεται ή διώκεται δεν είναι σοβαρό, και εάν δεν παρασχεθούν τα εν λόγω λεπτομερή στοιχεία, να συμπεριληφθούν κριτήρια που να αιτιολογούν την έκτακτη ανάγκη σε περίπτωση έκδοσης πιστοποιητικών ΕΕΥ. Για παράδειγμα, θα μπορούσε να προβλεφθεί το ίδιο μοντέλο με εκείνο που προβλέπεται στην οδηγία ΕΕΕ. Η οδηγία ΕΕΕ προβλέπει συντομότερη προθεσμία όταν αυτή αιτιολογείται «λόγω δικονομικών προθεσμιών, λόγω της σοβαρότητας του αδικήματος ή λόγω άλλων ιδιαίτερα επείγουσών περιστάσεων» (βλέπε άρθρο 12 παράγραφος 2) ή προθεσμία 24 ωρών για την έκδοση απόφασης σχετικά με τη λήψη προσωρινών μέτρων (βλέπε άρθρο 32 παράγραφος 2). Πράγματι, στην εκτίμηση επιπτώσεων του σχεδίου κανονισμού δεν παρέχονται λεπτομερή στοιχεία που να αιτιολογούν την αναποτελεσματικότητα αυτών των προθεσμιών· το μοναδικό στοιχείο που υπογραμμίζεται είναι ο αριθμός των αποσπελλόμενων αιτημάτων που δημιουργεί υπερβολικό φόρτο για τις παραλήπτριες δικαστικές αρχές, οι οποίες αδυνατούν να τηρήσουν τις προθεσμίες.

γ) Οι ευρωπαϊκές εντολές υποβολής και διατήρησης στοιχείων δεν πρέπει να χρησιμοποιούνται για να ζητούνται δεδομένα υποκειμένου

δεδομένων άλλου κράτους μέλους χωρίς να ενημερώνονται τουλάχιστον οι αρμόδιες αρχές του εν λόγω κράτους μέλους, ιδίως στην περίπτωση των δεδομένων περιεχομένου

Το ΕΣΠΔ υπενθυμίζει ότι στις υφιστάμενες πράξεις προβλέπεται η δικαστική συνεργασία και, συνεπώς, η παροχή πρόσθετων εγγυήσεων, ιδίως για τον έλεγχο της αναγκαιότητας και της αναλογικότητας των αιτημάτων, και υπογραμμίζει ότι οι εγγυήσεις αυτές αιτιολογούνται ακόμη περισσότερο σε περιπτώσεις στις οποίες τα ζητούμενα δεδομένα είναι δεδομένα περιεχομένου που συνεπάγονται περισσότερους περιορισμούς στα δικαιώματα των υποκειμένων των δεδομένων για την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και της ιδιωτικής ζωής τους. Εν προκειμένω, το ΕΣΠΔ υπενθυμίζει ότι στην οδηγία ΕΕΕ προβλέπεται επίσης η δυνατότητα παρακολούθησης τηλεπικοινωνιών με την τεχνική βοήθεια άλλου κράτους μέλους (βλέπε άρθρο 30), καθώς και η υποχρέωση κοινοποίησης κάθε παρακολούθησης δεδομένων στην αρμόδια αρχή άλλου κράτους μέλους σε περίπτωση που δεν απαιτείται παροχή βοήθειας, όταν το παρακολουθούμενο υποκείμενο των δεδομένων βρίσκεται ή θα βρίσκεται στο έδαφος του εν λόγω κράτους μέλους (βλέπε άρθρο 31).

Το ΕΣΠΔ δεν θεωρεί αιτιολογημένη τη διαδικασία που προβλέπεται στο σχέδιο κανονισμού για τα ηλεκτρονικά αποδεικτικά στοιχεία, βάσει της οποίας επιτρέπεται η υποβολή δεδομένων περιεχομένου χωρίς τη συμμετοχή τουλάχιστον των αρμόδιων αρχών του κράτους μέλους στο οποίο βρίσκεται το υποκείμενο των δεδομένων.

δ) Οι ευρωπαϊκές εντολές διατήρησης στοιχείων δεν πρέπει να χρησιμοποιούνται για να παρακάμπτονται οι υποχρεώσεις διατήρησης δεδομένων των παρόχων υπηρεσιών

Το ΕΣΠΔ επισημαίνει ότι ο κύριος στόχος των ευρωπαϊκών εντολών διατήρησης στοιχείων είναι η αποτροπή της διαγραφής δεδομένων.

Παρότι το ΕΣΠΔ αναγνωρίζει ότι αυτό μπορεί να είναι αναγκαίο και αναλογικό σε ορισμένες περιπτώσεις, εκφράζει τη λύπη του για την έλλειψη εγγυήσεων όσον αφορά την έκδοση των εντολών αυτών. Ειδικότερα, εάν απευθύνονται εντολές διατήρησης στοιχείων μόνο για συγκεκριμένα δεδομένα –ενώ το σχέδιο φαίνεται να επιτρέπει την υποβολή ευρύτερων αιτημάτων– και εάν οι εντολές αυτές εκδίδονται για δεδομένα που υπόκεινται σε προγραμματισμένη διαγραφή, το ΕΣΠΔ συνιστά να μην γίνεται σε καμία περίπτωση χρήση της εντολής από τον πάροχο υπηρεσιών ως βάσης για την επεξεργασία των δεδομένων μετά την αρχική ημερομηνία διαγραφής. Με άλλα λόγια, τα δεδομένα θα πρέπει να «παγώνουν».

Επιπλέον, θα πρέπει να ενισχυθεί η σύνδεση μεταξύ της εντολής διατήρησης στοιχείων και του μεταγενέστερου αιτήματος για την υποβολή δεδομένων –ανεξάρτητα από το αν λαμβάνει τη μορφή ευρωπαϊκής εντολής υποβολής στοιχείων, αιτήματος ΕΕΕ ή αιτήματος αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής– ώστε να διασφαλίζεται ότι ευρωπαϊκές εντολές διατήρησης στοιχείων εκδίδονται μόνο όταν το άλλο αίτημα είναι βέβαιο (και δεν εξετάζεται απλώς ως πιθανότητα) και ότι, σε περίπτωση απόρριψης του άλλου αιτήματος, λήγει επίσης η ισχύς της εντολής διατήρησης στοιχείων, χωρίς να απαιτείται αναμονή 60 ημερών²⁸ εάν το μεταγενέστερο αίτημα απορριφθεί νωρίτερα.

ε) Απόρρητο και ενημέρωση χρήστη

²⁸ Βλέπε άρθρο 10 παράγραφος 1.

Το ΕΣΠΔ επισημαίνει ότι στο σχέδιο κανονισμού έχει συμπεριληφθεί ειδικό άρθρο²⁹ σχετικά με το απόρρητο των αποσπελλόμενων εντολών. Προκειμένου να αποφευχθεί οποιαδήποτε παρανόηση και σύγχυση με το δικαίωμα στην προστασία των δεδομένων, το ΕΣΠΔ υπενθυμίζει ότι, μολονότι ο ΓΚΠΔ ορίζει ότι οι περιορισμοί των δικαιωμάτων των υποκειμένων των δεδομένων για τη διασφάλιση της πρόληψης, της διερεύνησης, της ανίχνευσης ή της δίωξης ποινικών αδικημάτων θα πρέπει να προβλέπονται από τον νόμο και, επομένως, να είναι προσβάσιμοι στο κοινό³⁰, και ότι τα εν λόγω νομοθετικά μέτρα πρέπει να περιέχουν συγκεκριμένες διατάξεις όσον αφορά το δικαίωμα των υποκειμένων των δεδομένων να ενημερώνονται σχετικά με τον περιορισμό, εκτός εάν αυτό μπορεί να αποβεί επιζήμιο για τους σκοπούς του περιορισμού³¹, δεν προβλέπεται υποχρέωση ατομικής ενημέρωσης των υποκειμένων των δεδομένων για κάθε αίτημα πρόσβασης που υποβάλλουν οι αρχές επιβολής του νόμου.

Επιπλέον, το ΕΣΠΔ υπενθυμίζει παράλληλα ότι η οδηγία για την προστασία των δεδομένων προβλέπει το εν λόγω δικαίωμα ενημέρωσης των υποκειμένων των δεδομένων από τις ίδιες τις αρμόδιες αρχές, εκτός εάν το δικαίωμα έχει περιοριστεί, για κάθε υποκείμενο των δεδομένων, χωρίς να περιορίζει το δικαίωμα αυτό μόνο σε υποκείμενα των δεδομένων που διαμένουν στο έδαφος της ΕΕ.

στ) Διαδικασία για την εκτέλεση μιας εντολής όταν ο πάροχος υπηρεσιών αρνείται να την εκτελέσει

Το ΕΣΠΔ επισημαίνει ότι το άρθρο 14 του σχεδίου κανονισμού προβλέπει διαδικασία για τη διασφάλιση της εκτέλεσης μιας εντολής όταν ο αποδέκτης δεν συμμορφώνεται με αυτή, η οποία βασίζεται στη δικαστική συνεργασία μεταξύ της αρχής έκδοσης και μιας αρμόδιας αρχής στο κράτος εκτέλεσης.

Ωστόσο, φαίνεται ότι η διαδικασία αυτή δεν επιτρέπει στην αρχή εκτέλεσης να αρνηθεί να εκτελέσει τη διαβιβασθείσα εντολή για άλλους λόγους πλην αμιγώς διαδικαστικών λόγων (οι ίδιοι που ισχύουν και για τον αποδέκτη, κυρίως η παροχή ελλιπών πληροφοριών ή η πραγματική αδυναμία παροχής των δεδομένων), διότι τα σχετικά δεδομένα προστατεύονται από ασυλία ή προνόμιο σύμφωνα με το εθνικό της δίκαιο, ή επειδή η γνωστοποίησή τους ενδέχεται να επηρεάσει τα θεμελιώδη συμφέροντά της, όπως η εθνική ασφάλεια και άμυνα³².

Ως εκ τούτου, το ΕΣΠΔ επαναλαμβάνει την ανησυχία του όσον αφορά την κατάργηση οποιουδήποτε διπλού ελέγχου της διαβιβασθείσας εντολής από την παραλήπτρια αρμόδια αρχή, σε σύγκριση με τις άλλες πράξεις. Ακόμη και η άρνηση εκτέλεσης μιας εντολής με την αιτιολογία της πιθανής παραβίασης του Χάρτη φαίνεται να συνιστά λόγο ο οποίος βαίνει πέραν του τυπικού κατώτατου ορίου που αφορά την παραβίαση των θεμελιωδών δικαιωμάτων του ενδιαφερομένου. Κατά συνέπεια, ακολουθώντας το παράδειγμα του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης, το οποίο προβλέπει τόσο υποχρεωτικούς όσο και προαιρετικούς λόγους άρνησης, ή τουλάχιστον της οδηγίας ΕΕΕ, η οποία προβλέπει εν γένει ότι το τεκμήριο σύμφωνα με το οποίο «η δημιουργία ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης στην Ένωση βασίζεται στην αμοιβαία εμπιστοσύνη και σε τεκμήριο συμμόρφωσης των άλλων κρατών μελών με το δίκαιο της Ένωσης και ιδίως με τα θεμελιώδη δικαιώματα» είναι μαχητό³³, το σχέδιο κανονισμού θα πρέπει τουλάχιστον να προβλέπει την ελάχιστη τυπική παρέκκλιση σύμφωνα με την οποία, εάν υπάρχουν σοβαροί λόγοι να θεωρηθεί ότι η εκτέλεση

²⁹ Βλέπε άρθρο 11.

³⁰ Βλέπε άρθρο 23 παράγραφος 1 στοιχείο δ).

³¹ Βλέπε άρθρο 23 παράγραφος 2 στοιχείο η).

³² Βλέπε άρθρο 14 παράγραφος 2.

³³ Βλέπε αιτιολογική σκέψη 19 της οδηγίας ΕΕΕ.

μιας εντολής θα είχε ως αποτέλεσμα την παραβίαση θεμελιώδους δικαιώματος του ενδιαφερομένου και ότι το κράτος εκτέλεσης θα παρέβαινε τις υποχρεώσεις του όσον αφορά την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων που αναγνωρίζονται στον Χάρτη, η εκτέλεση της εντολής θα πρέπει να απορρίπτεται.

ζ) Εκτέλεση εντολών και συγκρουόμενες υποχρεώσεις βάσει της νομοθεσίας τρίτης χώρας (άρθρα 15-16)

Το ΕΣΠΑ εκφράζει την ικανοποίησή του για τη δυνατότητα που παρέχει το σχέδιο κανονισμού στους αποδέκτες να αρνηθούν να εκτελέσουν μια εντολή με την αιτιολογία ότι έρχεται σε σύγκρουση με θεμελιώδη δικαιώματα, δεδομένου ότι αποσκοπεί στην παροχή εγγυήσεων σε περίπτωση συγκρουόμενων νομικών υποχρεώσεων. Θεωρεί επίσης ότι είναι σημαντικό να προβλέπεται στην πρόταση η διεξαγωγή διαβούλευσης με τις αρχές τρίτων χωρών, τουλάχιστον όταν προκύπτει σύγκρουση, καθώς και η υποχρέωση απόσυρσης της εντολής όταν η αρχή τρίτης χώρας προβάλλει ένσταση.

Ως εκ τούτου, είναι σκόπιμο να επέλθουν σημαντικές βελτιώσεις στην προβλεπόμενη διαδικασία για την άρνηση εκτέλεσης μιας εντολής λόγω συγκρουόμενων υποχρεώσεων βάσει της νομοθεσίας τρίτης χώρας.

Καταρχάς, το ΕΣΠΑ επισημαίνει ότι το σχέδιο κανονισμού αναθέτει σε ιδιωτική εταιρεία, ως αποδέκτη εντολής υποβολής στοιχείων, να κρίνει αν η εντολή συγκρούεται ή όχι με την ισχύουσα νομοθεσία τρίτης χώρας η οποία απαγορεύει τη γνωστοποίηση των ζητούμενων δεδομένων. Η εταιρεία πρέπει να προβάλλει αιτιολογημένη ένσταση η οποία περιλαμβάνει όλες τις σχετικές λεπτομέρειες για το δίκαιο της τρίτης χώρας, την εφαρμοσιμότητά του στην υπό εξέταση υπόθεση και τη φύση της συγκρουόμενης υποχρέωσης.

Το ΕΣΠΑ εκφράζει κυρίως την ανησυχία ότι, όταν προβάλλεται ένσταση αυτού του είδους, μόνο το αρμόδιο δικαστήριο του κράτους μέλους της αρχής έκδοσης δύναται να κρίνει αν υφίσταται σύγκρουση ή όχι, δεδομένου ότι το δικαστήριο επικοινωνεί με τις αρχές της τρίτης χώρας μόνο μετά τη διαπίστωση της ύπαρξης σύγκρουσης. Ως εκ τούτου, στο αρμόδιο δικαστήριο της ΕΕ εκχωρείται η αρμοδιότητα να ερμηνεύσει τελεσίδικα το δίκαιο τρίτης χώρας στο πλαίσιο αυτό, χωρίς να διαθέτει ειδικές γνώσεις επί του θέματος. Για τον λόγο αυτό, το ΕΣΠΑ φρονεί ότι η υποχρέωση διαβούλευσης με τις αρμόδιες αρχές της τρίτης χώρας είναι υπερβολικά περιορισμένη στην παρούσα πρόταση. Στον τομέα της προστασίας των δεδομένων, το ΕΣΠΑ εφιστά την προσοχή του νομοθέτη στο γεγονός ότι, σε περίπτωση που αρμόδιο δικαστήριο τρίτης χώρας προβεί σε ερμηνεία του ΓΚΠΔ προκειμένου να κρίνει αν συγκρούεται με τις απαιτήσεις της χώρας αυτής, οι αρχές προστασίας δεδομένων της ΕΕ και τα αρμόδια δικαστήρια παραμένουν αρμόδια για την αξιολόγηση της νομιμότητας της διαβίβασης βάσει απόφασης δικαστηρίου ή απόφασης διοικητικής αρχής τρίτης χώρας που απαιτεί τη διαβίβαση ή την κοινοποίηση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα εντός του πεδίου εφαρμογής του ΓΚΠΔ³⁴.

Επιπλέον, το ΕΣΠΑ υπογραμμίζει ότι η εκτίμηση του δικαίου της τρίτης χώρας από το αρμόδιο δικαστήριο του αιτούντος κράτους της ΕΕ πρέπει να βασίζεται σε αντικειμενικά στοιχεία και εκφράζει την ανησυχία του για τα κριτήρια που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη από το αρμόδιο δικαστήριο κατά την εκτίμηση του δικαίου της τρίτης χώρας βάσει του άρθρου 15 παράγραφος 4 και του άρθρου 16 παράγραφος 5 στοιχείο α) του σχεδίου κανονισμού. Πράγματι, το δικαστήριο θα πρέπει να λάβει υπόψη το γεγονός ότι «αντί να αποσκοπεί στην προστασία θεμελιωδών δικαιωμάτων ή θεμελιωδών συμφερόντων της τρίτης χώρας που συνδέονται με την εθνική ασφάλεια ή άμυνα», το

³⁴ Βλέπε άρθρο 48 του ΓΚΠΔ.

δίκαιο της τρίτης χώρας «αποσκοπεί προδήλως στην προστασία άλλων συμφερόντων ή στην προστασία παράνομων δραστηριοτήτων από αιτήματα των αρχών επιβολής του νόμου στο πλαίσιο ποινικών ερευνών» ή «το συμφέρον που προστατεύεται από τη σχετική νομοθεσία της τρίτης χώρας, συμπεριλαμβανομένου του συμφέροντος της τρίτης χώρας ως προς την αποτροπή της γνωστοποίησης των δεδομένων». Για παράδειγμα, παρότι η εκτίμηση αυτή θα πρέπει καταρχήν να επιβάλλει τη διενέργεια εκτίμησης βάσει αποδεικτικών στοιχείων στην οποία λαμβάνονται υπόψη όλες οι διαθέσιμες πληροφορίες, δεδομένου του πιθανού αντίκτυπου μιας τέτοιας απόφασης, φαίνεται ότι η διατύπωση («αποσκοπεί») είναι τουλάχιστον ασαφής και θα πρέπει να προσαρμοστεί («έχει ως σκοπό/στόχο την»).

Το ΕΣΠΔ εκφράζει τη λύπη του για το γεγονός ότι η μοναδική περίπτωση στην οποία πραγματοποιείται διαβούλευση με τις αρχές τρίτης χώρας και οι αρχές αυτές μπορούν να προβάλουν αντιρρήσεις ως προς την εκτέλεση μιας εντολής υποβολής στοιχείων είναι εάν το αρμόδιο δικαστήριο της ΕΕ κρίνει ότι υπάρχει σχετική σύγκρουση, διαβιβάσει όλα τα στοιχεία στις κεντρικές αρχές της οικείας τρίτης χώρας και η κεντρική αρχή της τρίτης χώρας προβάλλει αντιρρήσεις εντός της αυστηρής προθεσμίας των 50 ημερών, κατ' ανώτατο όριο (15 ημέρες, με πιθανή παράταση κατά 30 ημέρες, και κατόπιν τελευταίας πιθανής υπενθύμισης με την οποία χορηγούνται 5 επιπλέον ημέρες). Σε όλες τις άλλες περιπτώσεις, το αρμόδιο δικαστήριο είναι σε θέση να κάνει δεκτή την εντολή υποβολής στοιχείων και να επιβάλει χρηματική κύρωση στον πάροχο υπηρεσιών που αρνείται να εκτελέσει την εντολή. Κατά συνέπεια, το ΕΣΠΔ εκφράζει την ανησυχία ότι τα αρμόδια δικαστήρια της ΕΕ δεν θα έχουν ευρύτερη υποχρέωση να συμβουλευόνται τις αρμόδιες αρχές των οικείων τρίτων χωρών ώστε να λαμβάνεται μέριμνα για τη συστηματικότερη διασφάλιση της συνεκτίμησης των επιχειρημάτων αμφότερων των πλευρών και για την επίδειξη ακόμη μεγαλύτερου σεβασμού έναντι του δικαίου τρίτων χωρών.

Όπως υπογραμμίζεται ήδη στη δήλωση της ομάδας εργασίας του άρθρου 29 και ανωτέρω, το ΕΣΠΔ υπενθυμίζει ότι θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στη θέσπιση παρόμοιων πράξεων από τρίτες χώρες οι οποίες είναι πιθανό να θίγουν τα δικαιώματα των υποκειμένων των δεδομένων και το δικαίωμά τους στην προστασία της ιδιωτικής ζωής εντός της ΕΕ, ιδίως όσον αφορά τον κίνδυνο θέσπισης παρόμοιων πράξεων που έρχονται ευθέως σε σύγκρουση με το δίκαιο της ΕΕ για την προστασία των δεδομένων.

Επιπλέον, το ΕΣΠΔ υπογραμμίζει ότι το αρμόδιο δικαστήριο του κράτους μέλους της αρχής έκδοσης μπορεί να μην είναι καν το αρμόδιο δικαστήριο για την εκτέλεση της εντολής που προβλέπεται στο άρθρο 14 του σχεδίου κανονισμού, στοιχείο που εντείνει τον κίνδυνο συγκρουόμενων διαδικασιών και την έλλειψη επανελέγχων σε περίπτωση συγκρουόμενων νομοθεσιών. Αυτό προκύπτει από το γεγονός ότι σε ορισμένες περιπτώσεις μπορεί να εμπλέκονται τρία κράτη: το κράτος της αρχής που εκδίδει την εντολή, η τρίτη χώρα του παρόχου υπηρεσιών και το κράτος μέλος στο οποίο βρίσκεται ο νόμιμος εκπρόσωπος του παρόχου υπηρεσιών στην ΕΕ, και όπου θα πρέπει να εκτελεστεί η εντολή. Κατά συνέπεια, σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπεται επί του παρόντος, το δικαστήριο της αιτούσας αρχής του κράτους μέλους Α θα μπορούσε να προβεί σε δική του ερμηνεία του δικαίου της τρίτης χώρας Β του παρόχου υπηρεσιών, χωρίς να ζητήσει την άποψη των αρχών της εν λόγω τρίτης χώρας (οι οποίες θα προέβαλαν αντιρρήσεις ως προς την εντολή), και να ζητήσει από δικαστήριο ενός άλλου κράτους μέλους της ΕΕ Γ να εκτελέσει την απόφασή του χωρίς δυνατότητα προβολής αντιρρήσεων.

Πέραν τούτου, το ΕΣΠΔ επικροτεί επίσης τη θέσπιση συγκεκριμένων μέσων έννομης προστασίας κατά εντολών υποβολής στοιχείων, επιπλέον των μέσων έννομης προστασίας που προβλέπονται στον ΓΚΠΔ και στην οδηγία για την επιβολή του νόμου. Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 είχε ζητήσει ήδη τη θέσπιση εγγυήσεων αυτού του είδους στην προηγούμενη δήλωσή της. Ωστόσο, το ΕΣΠΔ εκφράζει τη λύπη του για το γεγονός ότι δεν προβλέπονται μέσα έννομης προστασίας και κατά των εντολών διατήρησης στοιχείων, δεδομένου ότι οι εντολές αυτές μπορούν επίσης να οδηγήσουν σε

περιορισμούς των θεμελιωδών δικαιωμάτων των προσώπων των οποίων τα δεδομένα διατηρούνται. Πράγματι, οι εντολές διατήρησης στοιχείων μπορεί να έχουν ως αποτέλεσμα τη διατήρηση δεδομένων για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα από εκείνο που προβλέπεται βάσει των κανόνων προστασίας των δεδομένων. Ως εκ τούτου, η εντολή διατήρησης στοιχείων, αυτή καθαυτή, οδηγεί σε περιορισμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων του ενδιαφερόμενου υποκειμένου των δεδομένων και η αιτιολόγηση του περιορισμού αυτού υπόκειται σε εξέταση και άσκηση συγκεκριμένων μέσων έννομης προστασίας, ιδίως σε περιπτώσεις στις οποίες η εντολή διατήρησης στοιχείων έχει εκδοθεί μαζί με εντολή υποβολής στοιχείων για την απόκτηση των δεδομένων. Όπως προτείνει η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 στη δήλωσή της, θα πρέπει να προβλεφθούν μέσα έννομης προστασίας, τουλάχιστον ισοδύναμα με εκείνα που είναι διαθέσιμα στο πλαίσιο εγχώριας υπόθεσης.

η) Ασφάλεια των διαβιβάσεων δεδομένων κατά την ανταπόκριση σε εντολή

Το ΕΣΠΔ επισημαίνει ότι το σχέδιο κανονισμού προβλέπει μόνο την αποστολή εντολών σε αποδέκτες εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης και δεν προβλέπει, συνεπώς, ειδικό δίαυλο για τη διαβίβαση δεδομένων μεταξύ των αποδεκτών και παρόχων υπηρεσιών που βρίσκονται εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Παρότι το ΕΣΠΔ εκφράζει την ικανοποίησή του όσον αφορά την απουσία περαιτέρω παρεκκλίσεων από το γενικό πλαίσιο της ΕΕ για την προστασία των δεδομένων, υπενθυμίζει ότι κάθε εντολή που αποστέλλεται σε αποδέκτη και συνεπάγεται μετέπειτα διαβίβαση εκτός της ΕΕ θα πρέπει να τηρεί το νομικό πλαίσιο που προβλέπεται από τον ΓΚΠΔ. Πράγματι, η καταστρατήγηση του νομικού πλαισίου δικαστικής συνεργασίας, το οποίο προβλέπει την τήρηση των εγγυήσεων προστασίας των δεδομένων, δεν θα πρέπει να συνεπάγεται επίσης την καταστρατήγηση των απαιτήσεων διαβίβασης των δεδομένων από τους αποδέκτες εντολών υποβολής ή διατήρησης στοιχείων προκειμένου να συμμορφώνονται με τις εντολές αυτές.

Επιπλέον, μολονότι το ΕΣΠΔ επικροτεί την απουσία διάταξης που να επιβάλλει υποχρέωση αποκρυπτογράφησης κρυπτογραφημένων δεδομένων³⁵, εκφράζει την ανησυχία ότι στα σχέδια προτάσεων δεν προβλέπεται καμία ειδική απαίτηση αξιολόγησης της γνησιότητας των υποβαλλόμενων δεδομένων από τους αποδέκτες και υπογραμμίζει ότι η αξιολόγηση αυτή συνιστά επίσης προστιθέμενη αξία των παραδοσιακών μέσων που βασίζονται στη δικαστική συνεργασία, ενώ προειδοποιεί παράλληλα για τους αυξημένους κινδύνους που συνεπάγεται η απουσία σχετικής αξιολόγησης για τα οικεία υποκείμενα των δεδομένων.

Συμπεράσματα

Βάσει της παρούσας εκτίμησης, το ΕΣΠΔ θα ήθελε να απευθύνει στους συννομοθέτες τις ακόλουθες συστάσεις:

- 1) Η νομική βάση του κανονισμού δεν θα πρέπει να είναι το άρθρο 82 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ.
- 2) Θα πρέπει να καταδειχθεί καλύτερα η ανάγκη θέσπισης νέας πράξης σε σύγκριση με την ισχύουσα οδηγία ΕΕΕ ή την ισχύουσα συνθήκη αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής, μεταξύ άλλων με λεπτομερή ανάλυση άλλων λιγότερο παρεμβατικών μέσων όσον αφορά τα θεμελιώδη δικαιώματα, όπως οι τροποποιήσεις των εν λόγω υφιστάμενων πράξεων ή ο περιορισμός του πεδίου εφαρμογής της παρούσας πράξης σε εντολές διατήρησης στοιχείων,

³⁵ Βλέπε αιτιολογική σκέψη 19 και σελίδα 240 της εκτίμησης επιπτώσεων.

σε συνδυασμό με άλλες υφιστάμενες διαδικασίες για την υποβολή αιτήματος πρόσβασης στα δεδομένα.

- 3) Ο κανονισμός θα πρέπει να προβλέπει μεγαλύτερη προθεσμία ώστε ο πάροχος υπηρεσιών που εκτελεί την εντολή να είναι σε θέση να διασφαλίσει την τήρηση των εγγυήσεων όσον αφορά την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων.
- 4) Θα πρέπει να διατηρηθεί η αρχή του διττού αξιόποινου, ιδίως σε περίπτωση μη εφαρμογής των κριτηρίων τοποθεσίας των δεδομένων, ώστε να διατηρηθεί η υποχρέωση συνεκτίμησης των εγγυήσεων που προβλέπονται και στα δύο ενδιαφερόμενα κράτη (το κράτος της αιτούσας αρχής και το κράτος στο οποίο βρίσκεται ο πάροχος υπηρεσιών).
- 5) Το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού θα πρέπει να περιορίζεται στους υπεύθυνους επεξεργασίας κατά την έννοια του ΓΚΠΔ ή θα πρέπει να συμπεριληφθεί διάταξη σύμφωνα με την οποία, σε περίπτωση που ο πάροχος υπηρεσιών στον οποίο απευθύνεται η εντολή δεν είναι ο υπεύθυνος επεξεργασίας των δεδομένων αλλά ο εκτελών την επεξεργασία, ο τελευταίος υποχρεούται να ενημερώνει τον υπεύθυνο επεξεργασίας.
- 6) Ο κανονισμός θα πρέπει να περιλαμβάνει είτε εγγυήσεις σχετικά με τις διαβιβάσεις δεδομένων σε περίπτωση που ο πάροχος υπηρεσιών είναι εγκατεστημένος σε τρίτη χώρα, χωρίς να έχει εκδοθεί απόφαση περί επάρκειας στον συγκεκριμένο τομέα, είτε παραπομπή στην οδηγία (ΕΕ) 2016/680 βάσει της οποίας θα εφαρμόζονται οι εν λόγω εγγυήσεις.
- 7) Δεδομένου ότι ο υποχρεωτικός ορισμός νόμιμου εκπροσώπου διαφέρει σε σχέση με τον ΓΚΠΔ, στον κανονισμό θα πρέπει να διευκρινίζεται ότι ο νόμιμος εκπρόσωπος που ορίζεται βάσει του κανονισμού για τα ηλεκτρονικά αποδεικτικά στοιχεία θα πρέπει να είναι διαφορετικός από τον νόμιμο εκπρόσωπο που ορίζεται βάσει του άρθρου 3 παράγραφος 2 του ΓΚΠΔ.
- 8) Ο κανονισμός θα πρέπει να περιλαμβάνει ευρύτερο ορισμό των δεδομένων ηλεκτρονικών επικοινωνιών ώστε να διασφαλιστεί ότι οι κατάλληλες εγγυήσεις και προϋποθέσεις πρόσβασης που πρόκειται να θεσπιστούν θα καλύπτουν τόσο τα δεδομένα που δεν αφορούν το περιεχόμενο όσο και τα δεδομένα περιεχομένου.
- 9) Στον κανονισμό θα πρέπει να αυξηθούν τα κατώτατα όρια για την έκδοση εντολών και οι εντολές πρέπει να εκδίδονται ή να εγκρίνονται από δικαστήρια, με εξαίρεση τα δεδομένα συνδρομητή, υπό την προϋπόθεση ότι ο ορισμός αυτής της κατηγορίας δεδομένων θα περιορίζεται ρητά σε πολύ βασικές πληροφορίες που επιτρέπουν μόνο την ταυτοποίηση ενός προσώπου χωρίς πρόσβαση σε δεδομένα επικοινωνιών.
- 10) Ο κανονισμός θα πρέπει να περιορίζει την πρόσβαση στα δεδομένα συνδρομητή και στα δεδομένα πρόσβασης σε έναν αυστηρό κατάλογο εγκλημάτων ή, τουλάχιστον, σε «σοβαρά ποινικά αδικήματα».
- 11) Η προθεσμία για την παροχή δεδομένων, ιδίως σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης, θα πρέπει να αιτιολογείται καλύτερα στον κανονισμό, ενώ στη δυνατότητα χρήσης ταχείας βωρης διαδικασίας θα πρέπει να συμπεριληφθεί η υποχρέωση των αιτουσών αρχών να καταδεικνύουν την έκτακτη ανάγκη που αιτιολογεί τη χρήση αυτής της διαδικασίας, ακόμη και εκ των υστέρων, ώστε να είναι εφικτός ο έλεγχος της χρήσης των εν λόγω έκτακτων εξουσιών.
- 12) Θα πρέπει να εγκαταλειφθεί η διαδικασία που επιτρέπει την υποβολή δεδομένων περιεχομένου χωρίς τη συμμετοχή των αρμόδιων αρχών του κράτους μέλους στο οποίο βρίσκεται το υποκείμενο των δεδομένων.
- 13) Θα πρέπει να βελτιωθούν στον κανονισμό οι εγγυήσεις που πλαισιώνουν την έκδοση ευρωπαϊκών εντολών διατήρησης στοιχείων.
- 14) Ο κανονισμός θα πρέπει να περιλαμβάνει τουλάχιστον την ελάχιστη τυπική παρέκκλιση βάσει της οποίας, εάν υπάρχουν σοβαροί λόγοι να θεωρηθεί ότι η εκτέλεση μιας εντολής θα είχε

ως αποτέλεσμα την παραβίαση θεμελιώδους δικαιώματος του ενδιαφερομένου με συνέπεια το κράτος εκτέλεσης να παραβεί τις υποχρεώσεις του όσον αφορά την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων που αναγνωρίζονται στον Χάρτη, η εκτέλεση της εντολής θα πρέπει να απορρίπτεται.

- 15) Στον κανονισμό θα πρέπει να προβλέπεται ευρύτερη υποχρέωση διαβούλευσης με τις αρμόδιες αρχές τρίτης χώρας όπου βρίσκεται ο πάροχος υπηρεσιών από τον οποίο ζητείται να παράσχει δεδομένα σε περίπτωση σύγκρουσης νόμων, ώστε να αποφεύγονται υποκειμενικές ερμηνείες από μεμονωμένα δικαστήρια.
- 16) Η ισχύς και η διάρκεια των εντολών διατήρησης στοιχείων θα πρέπει να συνδέονται σε μεγαλύτερο βαθμό με τις εντολές υποβολής στοιχείων που τις συνοδεύουν.
- 17) Θα πρέπει να λαμβάνεται καλύτερη μέριμνα για την ασφάλεια των διαβιβάσεων δεδομένων.
- 18) Θα πρέπει να προβλέπεται η επαλήθευση της γνησιότητας των δεδομένων, ιδίως σε περίπτωση υποβολής κρυπτογραφημένων δεδομένων.

Για το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Προστασίας Δεδομένων

Η Πρόεδρος

(Andrea Jelinek)